

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

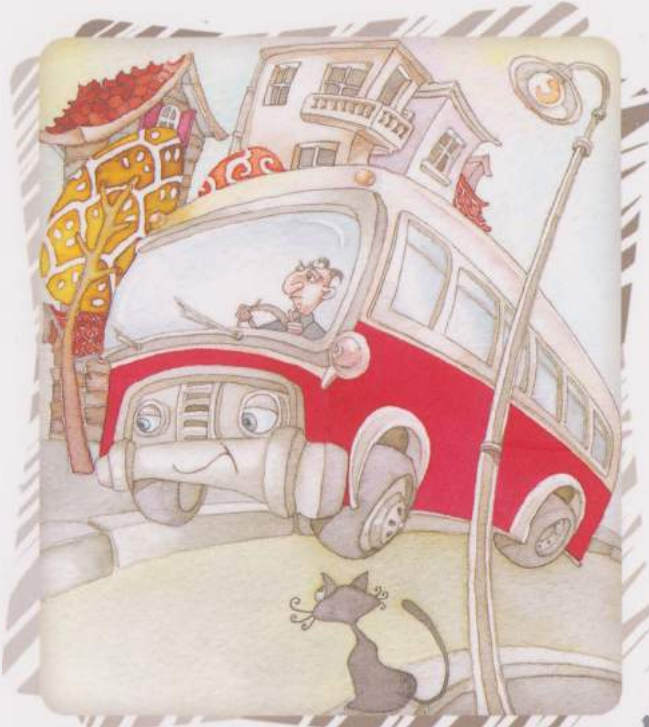
<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Tarık Dursun K. KIRMIZI OTOBÜS

Resimleyen: Canan Barış

15. basım

Tarık Dursun K. KIRMIZI OTOBÜS

Resimleyen: Canan Barış

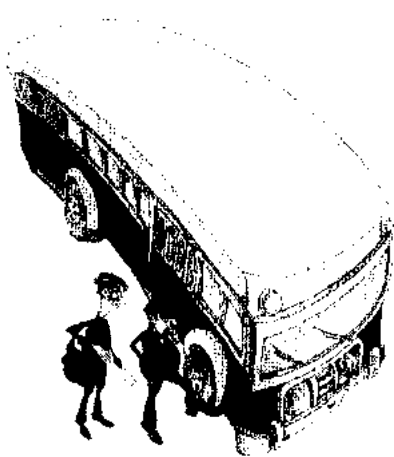

Yayın Koordinatörü: İpek Şoran

Editör: Ebru Akkaş Kuseyri

İç ve Kapak Tasarım: Gözde Bitir Tufan

Tasarım Uygulama: Yasemin Çatal

1. Basım: 2011

15. Basım: 1000 adet, Kasım 2018

ISBN 978-975-07-1359-0

© Can Sanat Yayınları A.Ş., 2011

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Can Sanat Yayınları Yapım ve Dağıtım Tic. ve San. A.Ş.

Yayıncı Sertifika No: 31730

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 89 Faks: 252 72 33

cancocuk.com cancocuk@cancocuk.com

Kapak Baskı: Saner Basım Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Sertifika No: 35382; Adres: Maltepe Mah. Litrosyolu Sok.

2. Matbaacılar Sit. No: 2/4 2BC 3/4 Zeytinburnu, İstanbul

İç Baskı ve Gilt: Türkmenler Matbaacılık Rekl. San.

ve Tic. Ltd. Şti.; Sertifika No: 12584; Adres: Maltepe Mah.

Gümüşsuyu Cad. No:16 Topkapı, İstanbul

Bu kitabın sahibi:

**Yazarın yayınevimizden çıkan
diğer kitabı:**

HOŞÇA KAL KÜÇÜK

Tarık Dursun K.

1931 İzmir'de doğdu. Senaryo, çocuk kitapları, öykü, roman gibi farklı türlerdeki yapıtlarıyla 1950 kuşağının verimli ve hareketli kalemlerinden biri olarak görüldü. Türk Dil Kurumu, Sait Faik ve Yunus Nadi gibi birçok ödül kazandı.

KIRMIZI OTOBÜS

İçindekiler

Merhaba 919, 7

Bizim Ev, 17

Yolculuk Hali, 27

İnsan Arkadaşlar, 36

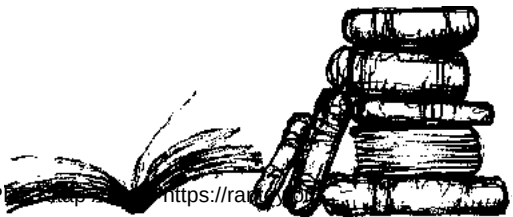
Kırlara Kırlara!, 44

Kaçaklar, 53

Fiço ile Pıtırıcık, 64

Eli Bıçaklı Adam, 72

Hasan'ın Gidişi, 83

Merhaba 919

Benim adım yok, numaram var: 919!.. Bunu çok şaşırtıcı bir biçimde yazıyorlar. Gördüm: Önce yukarıdan doğru küçük bir sıfır yapıp sağından aşağıya, kuyruğunu çekiyorlar, oluyor size dokuz. Yanına tıpkı otobüs durak adlarını astıkları elektrik direkleri gibi uzun bir çizgi. Bu da bir! Birin yanına yine küçük bir sıfır, sağından çekme bir kuyruk daha aşağıya doğru; tamam! Üçü yan yana gelince benim adım çıkıyor ortaya: 919!..

Ben bir otobüsüm. Garaj adını verdikleri kocaman, upuzun, hangar türlü bir yerde gecelerimi başka otobüslerle birlikte geçiriyorum. Onların adları var. Her biri karnındaki motorunun markasıyla anılıyor: *Skoda*, *Mersedes* gibi, *Bussing*, *Man*, *İkarus* gibi.

Benim de bir zamanlar bir adım vardı, sanıyorum. Ama anımsamıyorum şimdi. Çünkü beni Rıfkı Usta

otobüs yaptı. Geçmişimde neydim, nasıl otobüs oldum? Bilmiyorum orasını.

Rıfki Usta, öbür ustalar gibi bir usta değil. Başka bir usta o. Konuşmalarından çıkardığım kadar Anadolu. Bu büyük kente sonradan göçüp gelmişler çoluğu çocuğu ile. Ortaokulu bitirince babası evlerine yardımını olsun diye bu Rıfki Ustayı bir oto tamircisinin yanına çırak vermiş. Çırak, bir ustanın eli ayağıdır, bilir misiniz? Gözü, kulağıdır da. Bugünün ustaları, dünün iyi çıraklarıdır. İşini, uğraşını bir güzel öğrenen çırak, gelecekte ustasının yüzünü güldüren bir ustadır. Rıfat Ustanın yanında çalışan bir sürü çırak var, onlara hep böyle söyler; ondan öğrendim ben de, size aktardım bunları.

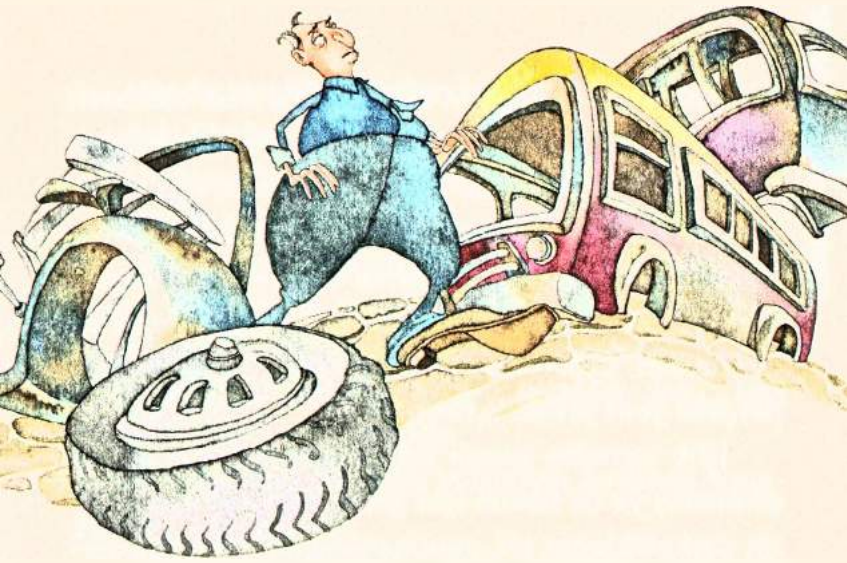
Rıfki Usta çok beceriklidir. Bildiğim kadarıyla bir gün, otobüs işletmesinin müdürüne çıkmış:

“Beyim,” demiş, “geçenlerde yolum düştü, bizim otobüs mezarlığına gittim. Yığınla eski, hurda otobüs üst üste. Şunun şurası, bunun burası bozulmuş, yıpranmış; yerine yenisi konulmadığından olacak, bırakılmış öylece.

Bir önerim var, ben diyorum ki; izin verin, şunların arasına bir gireyim, onu ondan, şunu şundan devşireyim, sonra tek tek, bir araya getireyim onları, yeni bir otobüs yapayım size!”

Müdür, inanmaz gözlerle bakmış Rıfki Ustaya:

“Aklın kesiyor mu yani?” diye sormuş.

“Beyim,” demiş Rıfkı Usta, “bir denesek ne yitiririz? Nasıl olsa hepsinin hayhayı geçmiş, vayvayı kalmış. İzin verin bana, mahcup olmam!”

“Peki,” demiş müdür, vermiş izni.

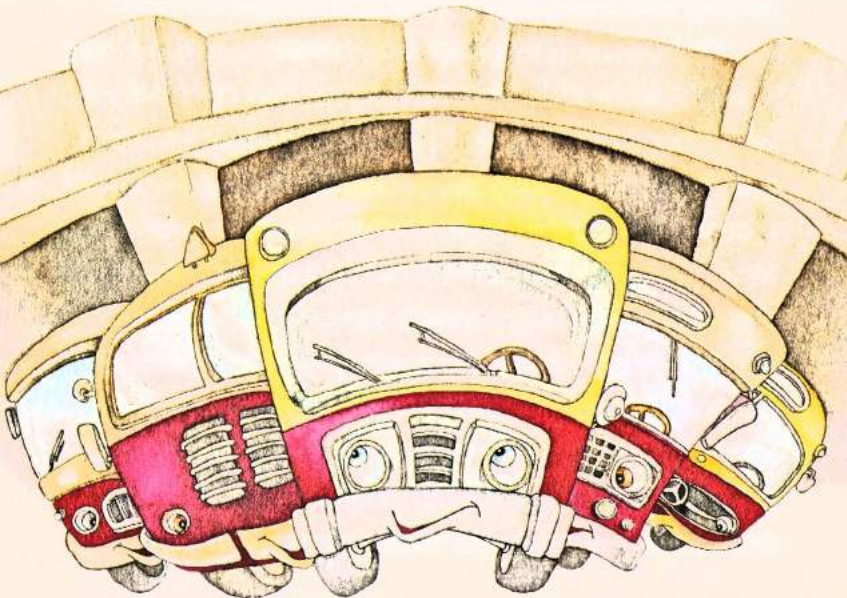
Bildiğim mildiğim yok bir şeyi, haberim de yok, tabii. Rıfkı Usta sıvamış kollarını. O becerikli, o kocaman elleriyle girişmiş işe. Günlerce tek başına otobüs mezarlığında haşır neşir olmuş, altından girmiş üstünden çıkmış. Karoserini oradan, kapılarını şuradan, motorunu buradan... derken ben ortaya çıkmışım.

İlk günlerimi anımsıyorum. irkin, itici, sevimsiz bir görüntüm vardı. Grseniz, korkardınız benden. Her renkten boya stmdeydi. Sağım, solum dökülmüş, kir pas içindeydim. Camlarım takılmamıştı. Otobüs denmem için bir tanık yetmezdi.

Ama sonra her şeyim değişti. Rıfkı Usta camcıları getirdi, camlarım takıldı. Boyacılar önce tepemden tırnağıma macunladılar. Ardından kırmızı, sarı boyadılar. Karnıma takılan motorun her bir parçası Rıfkı Ustanın elinden geçti. Günlerce torna tezgâhı başında ter döktü, çalıştı da çalıştı. Her parçayı belki on kez denedi. Uymayanları elinde eğeledi, düzeltti, her parçamı yerli yerine yerleştirdi.

İşlik yerinden garaja getirildiğimde o gün sefere çıkmamış ya da bakım için geri bırakılmış otobüslerin şaşkınlıklarını hiç unutmayacağım. Hepsinin farları yanıp söndü. Ne yapacaklarını bilemediler.

İrikıym Man:

“Bu da kim böyle?” diye homurdandı.

Eski Skoda:

“Benim gözüm her yerden ısıyor ama...” dedi.

Göğsü aslanlı Bussing:

“Hiçbir şeye benzemiyor. Kim bilir hangi ülkenin malı?” dedi, başını çevirdi.

Körüklü İkarus, burunsuz Mercedes’e:

“Amma da kurumlu,” diye fısıldadı; fakat ben duydum dediklerini. Güldüm.

Egzozundaki bir delik yüzünden hırıltıyla konuşan Leyland, iyilikle:

“Hoş geldin, kardeş!” dedi. “Sorması ayıp, sen neyin nesisin?”

Öyle yumuşak, öyle içtenlikle sormuştu ki hemen kanım kaydadı ona.

“Hepinizim,” dedim. “Hepinizden bir parçayı taşıyorum. Senden, Man’dan, Skoda’dan, Mercedes’ten. Yalnız o körüklü yeni İkarus’tan bir şeyim yok.”

Dikkatle baktıklarında doğru söylediğimi anladılar.

“Camlar benden,” dedi Man.

“Kapılara bakın,” dedi eski Skoda. “Benim kapılarım!”

Göğsü aslanlı Bussing ekledi:

“Motorunun sesini duydum garaja girerken, tıpkı benim çıkardığım sesi çıkarıyordu.”

“Ah,” dedi Leyland, “galiba içindeki koltukları da benden.”

"Komuta tablası da ne kadar Mercedeslerinkini andırıyor," dedi Mercedes.

Man farının birini bana çevirdi:

"Çok markalı bir otobüs olmuşsun," dedi. "Peki, adın ne olacak bu durumda?"

"Yok," dedim. "Bana ad yerine bir numara verdiler."

Leyland kıkırdadı.

"O hepimizde olur," dedi. "Ama sabahleyin sefere çıkmadan, hareket memuru şoförlere, 'Sen 311 Man'ı al! Sen 846 Leyland'ı al,' diye ünler. Şimdi sana ne diyecekler, vallahi çok merak ediyorum."

"Canım, onu bilmeyecek ne var?" dedi Mercedes. "Herhalde numarasıyla... Madem belli bir adı sanı yok, değil mi?"

Körüklü İkarus hiç konuşmuyordu, köşesinde susmuş kalmıştı.

İlk deneme günümde otobüs işletmesinin önde gelen görevlileri ile genel müdürü de geldiler. Rıfki Usta yerinde duramıyordu.

Sabah, daha gün ışımadan garajdaydı. İki yardımcısı da (şimdi adlarını anımsamıyorum) birlikteydiler. Sonra temizlikçiler geldi, sonra ışık yerinden boyacı Nuri Usta. O da gelirken iki yardımcısını getirmişti, ne olur ne olmaz diye.

Hepsi birden bin dikkatle gözden geçirdiler beni.

Temizlikçiler sabunlu sularla dört bir yanımı yıkadılar. Camlarım silindi, pırıl pırıl oldu. Kuruyunca Nuri Usta ufak tefek boya eksiklerimi ince bir fırçayla yok etti. Hepsi bir arada geri çekildiler, beni süzdüler.

“Bence çok güzel bir otobüs oldu,” dedi Rıfki Ustanın büyük yardımcısı.

Nuri Usta:

“Eh, hayli göz nuru döktük. Üstünde bunca emeğimiz var, olmasın mı?” dedi.

Üç çocuk anası, bir de torun sahibi temizlikçi kadın Emine Hanım:

“Tanrım, kem gözlerden saklasın!” dedi, dudakları kıpır kıpır dua etti bana.

Hareket memuru Hakkı Özkan’ın içi içine sığmıyordu. Kuşkusunu Rıfki Ustaya da açtı:

“Acaba yürüyecek mi, ne dersin Rıfki Usta?” diye sordu.

Rıfki Usta, güvenliydi. Başını salladı:

“Bak bir kez de,” dedi Hakkı Özkan. “Saat dokuz oluyor. Nerdeyse gelir büyüklerimiz. Sonra mahcup olmayalım. Bir yürümezse...”

Rıfki Usta güldü, dişleri pırıldadı:

“Görün bakalım da rahat etsin yüreğiniz.”

Böyle dedi, bindi. Direksiyonuma geçti. Elleri terlemişti. Saklamasına karşılık heyecanlıydı, soluklanıyordu.

Bir an durdu, gözleri ileride bir noktaya takılı

bekledi. Ardından elini kontak anahtarına atıp besmeleyle çevirdi.

Aynı anda marşım bastı, motorum ateşlendi, damarlarımda dolaşan benzin, motorun haznesine saldırdı. Bujiler, dişliler birbirini komutladı. Vantilatör kayışım döndü; rölantideki motorum tekdüze bir ses vermeye başladı.

Dışarıdaki bir avuççuk kalabalık Rıfkı Ustayı alkışladılar. Hakkı Özkan sürücü yerinin penceresine dolandı:

“Hadi, bir tur attır şu aslana, Rıfkı Usta,” dedi.

Rıfkı Usta yatışmamıştı. Başıyla “peki” dedi ona; debriyaj pedalına bastı, birinci vitesimi taktı. Derken sol ayağını yavaş yavaş debriyajımdan aldı, direksiyonu kavrayıp yolu verdi.

Tekerleklerim döndü, vücudumda bir ısınma duydum. Önler yürüyünce arkadakiler de hiç karşı koymadan onlara uydular. Rıfkı Usta direksiyonu çevirdi, hemen vitesi ikinciye attı, rahatlatı beni. Yürüdüm: Leyland’ın, iri Man’ın, eski Skoda’nın, Bussing’in, Mercedes’le burnu havadaki yeni körüklü İkarus’un yanından süzülür gibi geçtim, garajın dışına çıktım.

Rıfkı Ustanın sesi ağlamaklıydı. Direksiyonumu okşadı severek:

“Aslanım!” dedi. “Hey aslanım! Aferin sana da, bana da, Nuri Usta’ya da, bizim çırak çocuklara da, Emine Hanıma da... Hepimize aferin, başardık!”

Genel müdürün sevinci görülmelere değerdı. Üç kez sarıldı sarıldı, öptü Rıfkı Usta'yı. Benim üzerimde kim çalışmışsa tek tek kutladı.

"Herkes binsin içine! Şöyle Atatürk Alanına kadar bir gidip geelim. Cümle âlem görsün, hadi!" dedi.

Direksiyonda yine Rıfkı Ustaydı. Arkasındaki kol-tuğa genel müdür, yanına yardımcısı oturmuştu. Otobüs olarak yarım dolmuştum.

Çıktık yola. Motorum gürül gürül çalışıyordu. Tekerleklerim fır fır dönüyor, asfalt yolda yağ gibi kayıyordum. Yollar güzeldi doğrusu.

Mevsim?

Ah, sonbahardı. Atatürk Alanına giden yolun iki yanı ıhlamur ağaçlarıyla süslüydü. Yaprakları sararmıştı ama daha dökülmemişti. Gökyüzü bulutsuz, güneş ılıtıcıydı. İnsanların soğuktan korkuları yoktu hiç.

Ben yolumda giderken birçokları durup bana baktı. Yüzlerindeki şaşırmaşlığın bir eşine garajdaki öbür otobüs arkadaşlarımda da rastladığımdan pek yadırgamadım.

Çocuğun biri, annesinin elinden kurtuldu, kaldırımın ucuna kadar gelip:

"Yeni otobüs! Yeni otobüs!" diye bağırdı, el salladı bana.

Rıfkı Usta kornama bastı, tatlı tatlı öttüm o çocuğa.

"Güle güle!" diye seslendi arkamdan çocuk.

Yolun bir yarısından geçen başka otobüslerin sürücüleri bana korna çaldılar. Rıfki Usta da çaldı. Karşılıklı selamlaştık.

Atatürk Alanını tam bir turladık, aynı yolları geçerek garaja döndük.

"Hepinize birer maaş ikramiye verdireceğim, çocuklar!" dedi genel müdür. Kısa boylu, göbekli, sarı gömleğinin üstüne siyah boyun bağı bağlamış, gözlerinin içi gülen bir adamdı. "Bunu hak ettiniz, çocuklar," dedi. "Sağ olun!"

Rıfki Usta başını önüne eğmişti. Sonradan anlattı, biliyorum. İçinden ağlamak geçiyormuş. Nedenini bilmiyormuş ya, ağlamak istiyormuş işte.

"Siz de sağ olun, beyim!" dedi kısık bir sesle.

Bizim Ev

Otobüslerin içinde yaşadıkları evler, insanların içinde yaşadıkları evlere benzemez. Bizimkilere garaj diyorlar. Kapılarından girmedim ama insanların ev diye tanımladıkları şeyler, bizim garajlarımızdan çok ayrı. Biz, uzun geniş, büyük boyutlu, üstü örtülü hangarimsı bir yerde oturuyoruz. Geceleri son seferimizi yaptık mı sürücülerimiz, her birimizi buraya getiriyor, sıraya diyor. Yan yana, arka arkaya otobüsler işte...

Her gece aynı otobüslerle bir araya düşmüyoruz. Kimimiz erken dönüyor, kimimiz uzun seferler yaptığından dönüşü de uzuyor, geç geliyorlar garaja.

Böyle olması daha iyi bence. Çünkü her gece sağınızdaki, solunuzdaki arkadaşınız değişiyor. Yorgun değilsek, çok uykumuz yoksa konuşa konuşa sabahı ettiğimiz bile oluyor bazen.

Arkadaşlarım konuşkan. Başlarından o kadar çok

serüven geçmiş ki anlatmakla bitiremiyorlar. Benim en çok sevdiğim arkadaşım Leyland, İngiltere'den almışlar onu.

"Dere, tepe, dağlar, bayırlar, her biri deniz gibi ırmaklar aşarak geldim," diye anlatırdı.

Arabalı vapura binmiş. Yapıldığı ülke, büyük bir adaymış dört bir yanı denizmiş. Buraya gelebilmek için doğduğu kentten yola çıkmışlar.

"Otuz arkadaşlık," dedi. "Otuzumuz da daha sıfır kilometredeydik. Türkiye'den otuz sürücü geldi. Her biri, birimizin direksiyonuna geçti, oturdu. Bir sabah, çok erken yola koyulduk. Öğle vakti deniz kıyısına vardık. Ben o gün gördüm ilk kez denizi. Mavi, göz alabildiğine bir su... Ucu bucağı görünmüyordu."

Deniz kıyısındaki iskelede beklemişler. Bir vapur gelmiş, ağzı açılmış.

"Hepimiz girdik ağzından, sıra sıra olduk. Nereye gidiyorduk, niçin bu sürekli deniz dedikleri o sınırsız mavi suyun üstünde inip kalkan şeye bindirilmiştik? Kimse bilmiyordu. Yeniydik. Fabrikamızdan çıkarılalı bir haftamız bile dolmamıştı.

Bir başka ilginç durum, sürücülerimizdi. Bizi yapan ustalar başka dil konuşuyorlar, bu sürücüler başka dil konuşuyorlardı. Ne dediklerini anlayamıyorduk bir türlü."

Arabalı vapur onları karşı kıyıya, Avrupa kıtasına geçirmiş. Karada sürücülerin başının arabası öne

geçmiş, yine yollara düşmüşler. Git babam git, git babam git!

“Ah, öyle güzel yerlerden geçtik ki anlatamam. Ormanlardan, yemyeşil buğday tarlalarının ortasından, göl yakınlarından, ürküntü veren dik yarlardan, uzunlu kısalı dağ tünellerinden, görünümüleri doyumsuz subaşılarından, demir köprülerden, taş beton köprülerden. Köylerden, ilçelerden, büyük kentlerden... Vadilerden...

Hepimizi gelin arabaları gibi süslemişlerdi. Alınlarımızdaki bayraklar rüzgârda dalgalanıyordu. Göğüslerimizde kır çiçekleri renk renkti. Gündüz, ikindiye kadar yol alıyor, hava kararmaya başladı mı, bir su kıyısındaki bulduğumuz bir park yerine çekiliyorduk. Sürücülerimiz dinleniyorlar, cigara içiyorlar, toplanıp yemek yiyorlar, sonra uykuları gelene dek konuşuyor, arada hepimizin hoşuna giden türküler söylüyorlardı.”

Yağmura yakalanmışlar bir gün, ne yapacaklarını bilememişler...

“Çünkü yağmuru, karı, doluyu ve şimşegi hiç tanımıyorduk. Yolumuzun bir yerinde, bir ormanlık içinde giderken ansızın ortalık gece gibi kararverdi. Havada bir serinlik... Hafiften de bir rüzgâr esmeye başladı. Sonra gökten doğru yüzüme, sırtıma bir şeyler indi. Islak, su gibi bir şeyler... Arttı da arttı. Gökten gürültüler duyduk. Arada bir, hani sürücü gereksiz

gaz verir ya dururken bize, egzozumuzdan patlamalar yükselir; ona benziyordu. Far yanıp sönmeleri de oldu. Şimşek çakmasıymış! Sürücüler sileceklerimizi çalıştırdılar. Gökten inen iri su damlalarının altında vargücümüzü motorumuzdan ala ala ilerledik. Lastiklerimiz yere zor yapışıyordu. Dönemeçlerde güç tutuyorduk kendimizi. Bunu yapmasak yolun öbür yanına savrulabilir, kayıp düşebilirdik.

İlk yakınma sileceklerden geldi. Yetişemiyorlardı. Onlar yetişemeyince direksiyon başındaki sürücü önünü göremiyordu. Sonunda durduk, bir parka girdik, sıralandık.”

Uzun sürmüş bu beklemeleri. Akşam olmuş, yağmur dinmemiş. Bütün gece, sabaha kadar yağmış durmuş. Sabah, güneş açmış, ortalık kurumuş, yeniden yola çıkılmış.

“Yağmuru tanımamız işte böyle olmuştu,” diye anlatırdı Leyland. “Ben kendi adıma doğrusu enikonu korkmuştum. Bir şeyi tanımazsan seni öyle etkiliyor ki...”

Bütün otobüsler garajlarını sever. Bizim garajımız kışın sıcak, yazın serindir. Geceleri tepemizde neon lambaları yanar. Bir şey olur mu, diye korkmayız. Dört bekçi sabaha kadar çevremizi dolaşır, bize göz kulak kesilirler.

Bekçilerimizin dördü de yaşlı başlı adamlar. İşlerini seviyorlar. Biz de severiz onları. On beş günde bir

postaları değişir, bir ikinci dörtlü gelir, nöbeti alırlar. Bu ikincileri de iyi insanlardır. Biri, çok yaşlıdır, uykuya bayılır. Son otobüs de garaja girdi mi, cümle kapısındaki kulübeye çekilir; sandalyesini duvara yaslar, bir gözü açık, başlar uyuklamaya.

Ama tavşan gibidir. En küçük bir çıtırtı olsun, hemen açar gözlerini. Kulaklarını diker. Hiçbir şeyi kaçırmaz. Haberi olmadan bir sinek bile uçamaz garajda.

Kedisi Fiço ayakları dibinde kıvrılmıştır. Karalı beyazlı, yeşil gözlü bir kedi. Sahibi iki saatte bir kalıp kulübeden çıkarak bizleri dolaşmaya yöneldi mi, o da yerinde durmaz. Sessizce arkasından gelir, onu izler.

Öbür bekçiler saat başı gelirler, dolanırlar. Duvarlardaki denetim saatlerini kurarlar. Bizleri dikkatle süzerler. Bir baştan öbür başa gidip gelirler, sonra gönülleri rahat, hareket odasına dönerler.

Gece kendi kendine ilerler. Kentten gürültüler kesilir. Garajımızın dışındaki karanlık giderek koyulur, görünürdeki her şeyi yutar, yitirir.

Uykusu gelen arkadaşlarımız birerli, ikişerli uykuya çekilirler. Bazılarımız gündüz hastalanmıştır. Sürücüleri, onları garaja getirdiklerinde hareket defterine durumu yazıp bildirirler. Hastalar ertesi günü sefere çıkmazlar. Rıfkı Ustanın işliğine götürürler. Bakıma alınıp, iyileştirilirler.

Sonra sabahın yaklaşmakta olduğunu duyar, uyanırız. Özel toplama *White*'ı nöbetçi sürücü gelip sefere çıkarır. *White*'ın ödevi, o gün ilk seferle birlikte işe koyulacak otobüslerin sürücü ile biletçilerini evlerinden alarak garaja getirmektir.

Ben onu bütün kenti firdolayı döner sanırdım. Değilmiş. Sürücülerle biletçiler belirli bir yörede; bir mahalle aşağı, bir mahalle yukarı, şu sokakla bu sokakta otururlarmış. *White*'ın geçeceği yola kör karanlıkta dizilir, önlerinde durdukça tek tek binerlermiş.

White'ın gelişiyse garajımız canlanıverirdi hemen. Hareket odasının başında durur, içindekileri boşaltırdı. Sürücüler, biletçiler, hareket memurları, kontrolörler bağrışa çağrışa inerler, garajı gürültüye boğarlardı.

Kimin kimle, hangi otobüste, hangi semte çalışacağı hareket odasınca saptandığından, oda arı kovani gibi uğuldar, giren çıkanın hesabı tutulmazdı.

"Necati Yılmaz, sen 456 İkarus'u al, Ahmet Çelik'le birliktesiniz. Hayri Candaş, sen 101 Leyland'da-sın bugün; biletçin de Bülent Bora! Memduh Karakaş, doğru 1004 Mercedes'e! Zafer Harmancı, sen de Karakaş'lasın!.. Hadi çocuklar, sallanmayalım, sefer saatleriniz başlıyor! Herkes arabasına, arabasına!"

Garajın içi gürültülere boğulurdu. Otobüslerin kontak anahtarları açılır, motorları çalışır; verilen ilk gaz homurdanarak egzozlardan dışarı atılırdı.

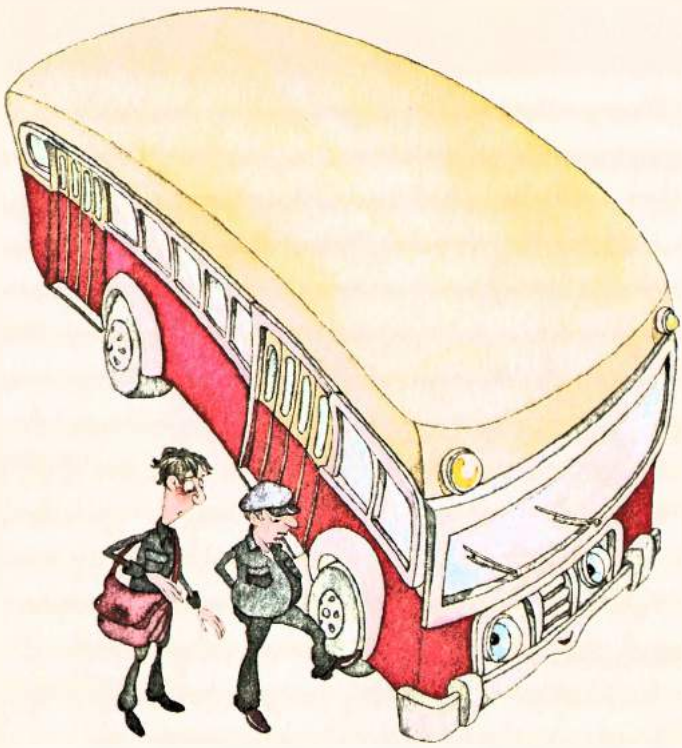
Sırayla başlardı otobüsler garajdan çıkmaya. Sürücüler ustaca kullandıkları otobüsleri cümle kapısını açmış yaşlı bekçiye kornayla selamlayarak garajdan alana götürürler, göbeği iki dönüşte alıp her biri o gün işleyecekleri semtlere yollanırlardı.

Ben ilk kez bir pazartesi sabahı sefere çıkarıldım. Hareket odasındaki görevli, o bağırışma içinde benim de adımları söyledi:

"Emin Çoker, sen 919'a, Hasan Tuncer de senle!.."

Yüreğimin kabardığını söyleyebilirim. Lastik tekerleklerimin üzerine daha bir sıkı bastım; farlarımı dört açıp bekledim, bakalım kimler gelecek diye.

İki yana sallana sallana orta boylu, göbekli, sürücü kasketi yana kaymış, üst dudağı bıyıklı birileriyle kara kuru, çok genç bir başkası (onun boynunda bir biletçi çantası asılıydı) geldiler. Şöyle bir durup baktılar bana. Sürücü döndü çevremde, ayakkabısının burnuyla lastiklerime vurdu, denetledi. Pek beğenmiş

bir hali yoktu. Alt dudağı sarkmış, yüzü asılmıştı. Yeni İkaruslardan geliyormuş. Onlara alışmış, onları severmişmiş de ondan.

“Uyduruk bir şeye benziyor bu,” dedi. “İnşallah yollarda başımıza bir iş açmaz.”

Biletçi de sürücü gibi hoşnut görünmüyordu.

“Milletin diline düşeceğiz, hay Allah!” dedi.

Bindiler.

Sürücü Emin Çoker (biletçi ona *Eminaga* diyordu) koltuğunu kendine göre ayarladı. Göbeği yine de direksiyon simidinin dönmesini engelliyordu. Tablamı

gözden geçirdi. Düğmelerimi açıp açıp kapadı. Biletçi başında durmuş, onu seyrediyordu.

"Bir defa yürümüştü, görmüştüm," dedi. "Ama şimdi..."

Eminaga sıkıntıyla göğüs geçirerek:

"Şimdi yürümezse seyreyle sen şenliği," dedi.

Kontağımı çevirdi. Başta ateş almadı motorum. Korktum. Kendimi zorladım.

"Hadi," dedim motora, "dayan kardeş! Sakın tekleyip Rıfkı Usta'yı mahcup etme. Aman! Gayret!.."

Motor beni duydu, zorladı, bujilerden komut geldi. Ansızın önce güröldeyen sonra tekdüzeliğe düşen motorumun çalışkan sesini duyduk. Tıkır tıkır çalıştı, rölantide bekledi.

Eminaga sevinçle bağırdı:

"Çalıştı, çalıştı!"

Biletçi el çırpıp, hop hop hopladı yerinde.

"Yaşasın! Hadi, gidiyoruz!"

Eh, garajdan bir çıkışımız vardı, dille yazıyla anlatılmaz.

Biz hareket ettiğimizde bütün otobüsler ya durdular ya da çekilip yol verdiler. Hepsi kornalarını öttürdüler. Yaşlı bekçi, kedisi Fiço ile uğurlayıcı çıktı bize. Kapısının önünde durdu, kasketini çıkardı:

"Güle güle!" dedi. "Hayırlı olsun, güle güle!"

Kedisi Fiço cümle kapısına koştu, kapının dışına kadar gelip bizi uğurladı, arkamızdan uzun uzun baktı.

Yolculuk Hali

Siz hiç sabahları bir kenti uyandırmak nedir, bilir misiniz? Ah, çok güzeldir. Ortalık daha alacakaranlıktır, gün ışınamıştır. Tanyerinde iç ürperten bir kırmızılık belirmektedir. Rengi giderek açılır; kırmızı pembeye, pembe turuncuya dönüşür. Derken her şey sapsarı kesilir. Göz kamaştırmayan tatlı beyaz bir aydınlık her yeri kaplar.

Evlerin damları uykuludur. Pencereleler kapalıdır. Bacalar suskun, tütmez.

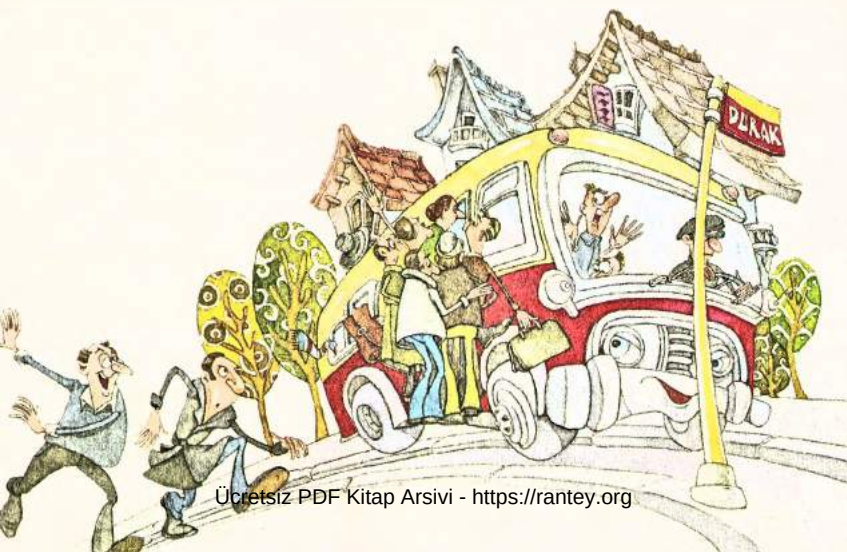
Önce küçük kuşlar uyanır. Diyelim, serçeler... Yuvalarından uçarlar. Sabahla günün ilk suyunu içerler. Fırlayıp bahçelere uçarlar, çevrede yem aranır.

Sonra evlerin birinin bacasından beyazımsı bir duman tütmeğe başlar. Bu sırada güneş daha doğmamıştır, kent yarı karanlık içindedir. O bacasından ilk duman çıkan evin elektrikleri de yanmaktadır.

Ardından başka evlerin elektrikleri yanar, başka evlerin bacaları tüter. Böyle böyle kent uyanmaya başlar.

Bir kır gezmesine gitmiştik okullu çocuklarla, onlar anlatmışlardı, duydum: Evde önce anne kalkar; ocağı yakar, çayı ateşe koyar, kahvaltı sofrasını kurup çocukları sonra uyandırır. Fabrikalarda, başka işliklerde çalışan babalar, annelerin hemen ardından kalkarak hazırlanırlarmış. Memur babalar, işçi babalardan daha geç kalkarlarmış. Onların çalışma saatleri daha geçmiş.

Günün başlama saatlerinde yollar bir kalabalık oluyor, bir kalabalık! Duraklarda da salkım saçak yolcular bekliyorlar: Kadınlı erkekli, çoluklu çocuklu... Hepsi aceleci, hepsi bir an öncesinde işyerlerine var-

mak istiyor. Birbirlerini itip kakıyorlar, söyleniyorlar, kızıyorlar, tartışıyorlar. Bazen birinci durakta doluyoruz. Aradakilerde sürücü durmuyor, biletçi, "Tamam, Eminaga, doğru çek!" diye sesleniyor.

Hızlı, dursuz duraksız varacağımız yere varıyoruz. Bir boşalış boşalıyorlar, çil yavruları gibi. Her biri koşar adımlarla bir yana seğirtiyor; bir anda dağılıyorlar.

Son durak, bir şenlik yeri sanki. Bütün satıcılar orada toplanmışlar. Simitçiler, kışın salepçiler, sandviççiler, lahmacuncular: Ucu pamuklu, karaborsa fiyatına sigara satan çocuklar, gazete dağıtanlar, turşucular, haşlanmış yumurta satanlar... Herkes bir şey satın alıyor, gidiyor.

İlk olduğu için yolları tanımıyordum. Eminaga dikkatle sürerek beni hiç geçmediğim yollardan geçirerek, birçok yokuşları tırmandırarak sonunda bir düzlüğe vardırırdı. Durakta iğne atılsa yere düşmeyecek bir kalabalık gördüm.

Yanaştık, kapılarım açıldı, millet bineceğim diye saldırdı bana. Başıma yeni geldiğinden ürkmedim desem, yalandır. Doldukça doldular, doldukça doldular... İçim şişti, ağırlıklarından tekerleklerim yana doğru açıldılar.

Sürücüm Eminaga güçlkle kapadı kapılarımı. Birkaç kişi zorladılarsa da dışarıda kaldılar. Biletçim "tamam" zilini çaldı. Hareket ettik.

Doğrusu bu kadar ağırlığa alışkın değildim. Zorlandım yürürken. Bereket Eminaga hangi viteslerde rahat gideceğimi çok iyi biliyordu. Dönemeçleri alırken, yokuş aşağı beni koyverirken ne o bana zorluk çıkardı ne ben ona. Kolaycacık alışmıştık birbirimize.

Ara durakları durmadan geçtik. Son durağa geldik, yolcularımızı boşalttık. Hareket görevlisi bizi durdurtmadı, boş olarak geri yolladı.

Sabah seferimiz saat altıda başlamıştı. Yedi buçuğa dek, tam bir buçuk saat hiç soluk almadan gittik geldik, dolu dolu. Yedi buçuk seferinden yine boş birinci durağa çıkarken Eminaga, anayol üzerinden bir ara sokağa saptı. İki yanında kepenkleri kapalı dükânların uzandığı daracık bir sokaktı. Durduk. Biletçi indi, koşa koşa gitti, yine koşa koşa geri geldi. Elinde yağlı kâğıda sarılı, sıcak lokma tatlısı vardı. Karşılıklı oturdular. Yorulmuşlardı. Sabah kahvaltılarını yaptılar, üstüne birer cigara içtiler. Saatlerine baktılar.

"Gidelim artık," dedi Eminaga.

"Gidelim," dedi biletçi de.

Geri geri sokaktan çıktık, anayola girdik, başladık yine gidip gelmeye.

Bundan sonrasında her şey olağandı. Kalabalık seyrelemişti. İşçilerin yerlerini okullu çocuklar almıştı; her sınıftan, her yaştandılar. Ah, öyle sevdim ki çocukları... "Keşke," dedim kendi kendime, "okul otobüsü yapsalardı beni... Ne sevinirdim!"

Bunca yıl otobüslük ettim; çok şeyler gördüm, çok şeyler duydum, çok şeyler geçti başımdan. Ama çocuklar kadar sevecen, çocuklar kadar barışçı, çocuklar kadar sağduyulu, insancıl olanlarına rastladım insanlar arasında.

Bir otobüse her tür insan biner, yolculuk eder: Köylüsü, kentlisi, işçisi, memuru, askeri, polisi, kadını, erkeği, yaşlısı, genci, iyisi, kötüsü... Zamanla tanıdım her birini. Çok kalabalık seferlerimizde yolcuların arasına dalıp bazılarının ceplerinden paralarını, cüzdanlarını çekenlerini de gördüm. Bir şey yapmam mümkün değildi. Yalnızca acıdım. Bir keresinde cebinden parası çalınan bir adam, hırsız ilk durakta sezdirmeden indikten sonra farkına vardı, başladı bağırmaya:

"Paramı çaldılar! Hırsız var, paramı çaldılar! Şoför dur, durrr!"

Eminaga hemen uyandı, frenine bastı, durduk. Kapıları açmadan direksiyon başından:

"Hayrola, ne oluyor, ne oldu?" diye sordu.

Önceki yolcular olaya tanıklılar:

"Şoför bey, birisinin parasını çalmışlar. Doğru karakola çeksen iyi olur," dedi biri.

Bazıları buna karşı çıktılar:

"İşimiz gücümüz var... Karakollarda uğraştırmanın bizi!" dediler.

Eminaga:

"Çok muydu çaldıkları para, hemşerim?" dedi o adama.

"Ah, sorma kardeş," dedi adam. "Benim de değildi üstelik. Patronum, senet ödeyim diye bankaya yolluyordu."

Temiz giyimli, saçları kır, yaşlıca bir adamdı. Yüzü karışıktı. Dokunsalar ağlayacaktı nerdeyse, çok üzgündü.

"Ben..." dedi kekeleyerek, "ben, şimdi patronuma nasıl söylerim bu işi?"

"Gidelim karakola, şoför bey," dedi bir genç kadın. "Biz hepimiz tanışız."

Gözlüklü, kıranta¹ bir bey:

"İyi ama kardeşim," dedi karşı çıkarak, "benim saat on birde bir sözüm var, karakola gidersek sözüm yetişemem. Şoför bey, açın kapıları, ben inmek istiyorum."

"Siz inerseniz herkes iner," dedi gençten bir adam. "Karakola gitmenin de bir anlamı kalmaz."

Her kafadan bir ses çıktı: "Gidelim!", "Hayır gitmeyelim, inelim!" diye. "Gitmeyelim," diyenler, Emingaga'nın üstüne yürüdüler bir ara. "Hadî, otur direksiyon başına, sür otobüsü, işimiz var, gidelim!" diye tutturdular. Ben sonu nereye varacak diye merakla bekliyordum.

"Böylesi olaylar sık olmaz ama yine de olur," dedi

¹ Kıranta: Saçları ağarmaya başlamış (erkek). (Y.N.)

Eminaga. "Bütün bir otobüsü karakola götürmek, herkesi zora koşturur. Bunu ben de biliyorum. Fakat ya parayı çalan inmemişse... Ya gitmeyelim, aç kapıları, inelim diyenlerin arasındaysa... İnip paralarla birlikte kaçacaksa? Ben sizi karakola götüreyim de kozunuzu orada bölüşün!"

Dediğini yaptı, kapıları açmadı. Beni çekti, yolumuz üzerindeki Çarşı Karakoluna götürdü, sonra kapıları açtı.

Polis bütün yolcuları içeri aldı. Bir süre kaldılar. Çıktıklarında bir sonuç yoktu, parayı çalan çoktan kaçmıştı. Bulunamadı.

Parası çalınan adamı son durakta indirdik. Yeni yolcularımızı aldık, bizi boş gözlerle seyretti. Hareket ettik. O, hâlâ durakta neyi beklediğini, niçin beklediğini kestiremeden bakakalmıştı.

Gezginci yabancıları da severim. Çok meraklıdır. Boyunlarında mutlaka bir fotoğraf makinesi bulunur. Ellerinde de bir kent haritası. Bir ikisi geldikleri ülkenin dilindeki konuşmaları içeren elkitabı taşır.

"Şoför bey, *excuse me, I am...* Ben *going to*, gitmek istiyor *Museum*, müze... Lütfen, *please*, haber... Ben inmek istiyor *will you*, olur mu siz? Haber, *me...* Bana!"

"Olur, tabii, müsü!" der Eminaga. "Sen geç ileriye, ben durağa geldiğimizde 'müze' diye bağırırım, inersin. Tamam mı?"

"Yes, tamam, right, *thank you!*"

Onların ülkelerinde otobüsler bizdeki gibi tıkiş tıkiş dolmazmış, Leyland söyledi. İnanırım ona, çok deneyimli bir otobüstür. Hepimizde sürücü yerinin tam alnında, kaç kişi oturur, kaç kişi ayakta durur, yazar; görmüşsünüzdür. Oralarda otobüsler o yazdıgınca yolcu alırlarmış. Yolcular da fazlasını gördüler mi zaten binmezler, başka bir otobüsün gelmesini beklerlermiş.

Gezginci yabancılara ilginç gelirdi bizim tıka basa dolmuşluğumuz. Hiçbir şeye aldırmadan, gittiğimiz yol boyunca pencerelerden bakarlar, kendi aralarında bir şeyleri gösterip coşkuyla konuşurlar. Müze durağına geldik mi, apar topar inerlerdi.

Müze nedir, içinde neler vardır? Bilmiyorum. Hep bir müzeyi gezmek istedim, olmadı. Arkadaşlarım arasında da müze gören yok. Yabancı gezginleri müzeden aldığımızda konuşmalarına kulak kesilir, pek bir şey çıkaramazdım. Dillerini anlamazdım da ondan. Bir otobüs ancak çalıştırıldığı ülkenin insanların dilini bilir. Çünkü her gün onun içinde o insanlar konuşurlar, anlatırlar, tartışırlar, ona buna bağırlar. Biz de yavaş yavaş o dili öğreniriz. Bir otobüse dil öğretenlerin başında sürücüsü ile biletçisi gelir.

Sürücüm Eminaga evli; ikisi kız, biri oğlan, üç çocuk babasıdır. Akşam postasında çalıştığımız zamanlar büyük kızı saat sekizle dokuz arasında babasına

sefertasıyla yemek getirir. Ya ilk ya da son durakta ben hareket saatimi beklerken onlar bir kıyıda ev yemeğini yerler. Eminaga, biletçiyi çok sever. Yemeğine onu da ortak eder. Biletçi, katkısı olsun diye mevsimine göre ya kavun, karpuz alır ya da iki yüz gram tahinhelvası... Yemeğin üstüne yerler.

Öbür otobüsler sabah sefere koyulup gece yarısını buldururlar. Ben sabah postasında çalıştım on beş gün, öğleden sonra garaja çekildim, dinlendim. Sonraki on beş günde ise öğleden sonra sefer aldım, gece yarısı döndüm.

İnsan Arkadaşlar

Sürücüm Eminaga, göçmenmiş. Dili de çalışıyor zaten. Beni sever, korur, üstüme titrer. Sabahleyin göreve başlamadan her bir yanımlı denetler. Suyuma bakar, yağıma bakar. Motoru çalıştırır, bir süre dinler. Bir yerime bir şey olsa, üzüm üzüm üzülür.

Çocuklarını yakından tanıdım. Kızının biri enstitüyü bitirmiş, evde dikiş dikiyor. Giderlere katkıda bulunuyormuş. Ortanca kız okuyor. Lisede. En küçük çocuk, oğlan. Eminaga ona “tekne kazıntısı” diyor. Çok geç olmuş, umutlarının kesildiği bir sırada bir oğulları dünyaya gelmiş.

Hareket görevlilerinin çoğu yakın arkadaşı. Anlatırdı:

“Bir oğlum olmasaydı gözüm arkada kalacaktı, kardeş! Kızlarımı da çok seviyorum. Ama onlar gidecekler bir gün. Her birini bir eloğlu alıp götürcek.

Ayrı ev açacaklar, arada bizleri de görmeye gelecekler. Oğlum öyle değil, tabii. O hep bizimle kalacak, bizimle oturacak. Ben yaşlanıp emekli olunca da birbirimizden hiç ayrılmayacağız. Evlense bile. Gelinimizi evde alacağız.”

Büyük kız güzel yemekler yapardı. Üç gözlü sefertasıyla getirdiği yemeklerin biri etli, biri zeytinyağlı olurdu, sonuncusu da salata.

Gececi olduğumuz günlerde öğleden sonra iş alırlardı. Saat on üçte gelirler, sefer defterini imzalarlar, bana selam verip hatırlarını sorarlardı:

“Mer’aba 919! N’aber bakalım, hazır mıyız?”

Ben her zaman hazırdım.

Bir hafta bir hatta, öbür hafta bir başka hatta verirlerdi bizi. Biri diğerinden kötü değildi. Her birinin yolcuları başka başka insanlardı. Yine de açık konuşayım, deniz kıyısından geçilen hatları severdim. O yolda duraklar sıktır. Durup durup kalkar, bu arada deniz havasını solurdum.

Öğleden sonrasının postasında işler gevşektir, akşama doğru, insanların işlerinden çıkıp evlerine gidecekleri saatlerde ansızın yolcu saldırısına uğrardık. Oldum bittim şu insanlara akıl erdiremedim: Sabahleyin işlerine gitmek için bir koşudur tutturuluyor. Akşam, evlerine gitmek için yine bir koşu daha. İşe giderken de aceleleri vardır, evlerine dönerken de. Leyland’a sordum:

"Ben de kestiremedim," dedi. "Sabahları sanki evden kaçıyorlar. Hadi, onu anladık diyelim. Peki, akşamları o kaçtıkları eve geri dönmek için ne diye o kadar aceleciler?"

Çözüksüz bir sorun bize göre. Ev mi kötü, iş mi? İş kötüyse niçin gidiyorlar? Ev iyiye niçin kaçıyorlar ya da ne demeye kötü bildikleri yere gerisin geri dönüyorlar?

Öğleden sonraki postada çalışmak hoş değil ben-ce. İşlerinden dönen insanlar sabah götürdüğümüz insanlardan başkaymış gibi geliyor bana. Çok sinirli-ler. Kızgınlar. Tedirginler. Yüzleri yorgunluktan sarkmış, dinçlikleri gitmiş. En çok kadınlara acıyorum. İşe giderken nasıl da süslü püslü, nasıl da güzeldirler hepsi. Ama akşam yorgun, bitkin, kolları kanatları kırıktır. Gittikleri yerler nereleriye sanki onları almış sıkıp posalarını çıkarmış, geri yollamış. Canları konuşmak bile istemez hiçbirinin. Gözleri dalgın, bir noktaya takılı bakarlar. İnecekleri durakları bile bazen unuturlar. Biletçi Hasan Tuncer bilir, her durak öncesinde bağırır:

"Köprü, var mı incek? Köprü!"

Birkaç yolcu uykudan uyanırmışçasına silkinir, yerlerinden kalkar. Çoğunun kucakları yiyecek paketleriyle doludur. Sallanarak iniş kapısına gelirler. Dururum. Yavaşça inerler, omuzları çökük, dalgın, evlerinin sokaklarına doğru giderler.

Kışın hava erken kararı. Gözün açılıp kapanmasıyla akşam olurur.

Yağmura alıştım. Ne olduğunu bilip öğrenince her şeye alışıyorum zaten. Çok büyük yağmurlarda Konak Alanını, Cumhuriyet Alanını sular basıyordu. Duraklarda insanlar zor saatler yaşıyorlardı. Çabuk çabuk gitmemiz yine çabuk çabuk geri dönmemiz gerekiyordu. Dolu olarak durmadan geçtiğimiz duraklarda bekleyen insanlara acıyordum. Yağmur üstlerine yağıyor, bir an önce sıcak yuvalarına varabilmek için sabırsızlanıyordu hepsi de. Eminaga'nın yapacağı hiçbir şey yoktu. İçim tıklım tıklım doluydu. Herkes üst üste yığılmıştı. Kimse kıpırdamıyordu.

Kış mevsimini ben de sevmiyorum. Benim bulunduğum kente kar yağmıyor ama gece ve gündüz öyle bir ayaz oluyor ki... Güneşi özlüyorum. Boyalarım yer yer çatlıyor, soğuk iliklerime işliyor, enikonu üşüyorum. Bazı günler şu seferler bitse de kapağı bir garaja atsam diyorum. Garajımız sıcak, üstü kapalı. Çevresi de... Arkadaşlarımla yan yanayız. Üşümüyoruz ya da bir arada olduğumuzdan mıdır nedir, soğuğu pek duymuyoruz o zaman.

İlk yazı sever misiniz? Ben çok seviyorum. Güneşi daha sık görüyorum. Parlak, aydınlık, ılık. Günler yavaş yavaş uzuyor. Çocuklar kör karanlıkta kalkıp okula yetişeceğim diye tedirgin olmuyorlar. Gelip gider-

ken görüyorum; yaşlı kişiler parklara çıkıyorlar, duvar diplerine oturuyorlar, güneşe veriyorlar kendilerini.

Ya ağaçlar? Bugüne dek anlayamadım onları. İlk yazda yüzleri değişiyor, dallarına su yürüyor, gövde-leri kabarıyor. Sonra hiç beklemediğim bir gün birden her yerlerinden çiçekler fışkırıyor. Bu kadar çiçeği bir arada ne Leyland görmüştür ne de yeni İkaruslar, Mercedes'in geldiği ülkede çok elma ağaçları varmış. Fabrikasını bir elma çiftliğinin yanına kurmuşlarmış, o anlatır: Pespembe çiçekler açarmış ağaçlarda. Önce beyazımsı, sonra giderek kırmızıya dönüşen bir pem-belik içindeymiş çiçekler.

"Ah," der, "öyle iç bayıltan bir kokuları da var-dır ki... Ben bir kış sonu yapılmıştım. Tam ilk yaz girerken de bütünlendim. Fabrikanın kocaman bah-çesine çıkarıldım, başka başka kardeşlerimle birlikte sıralandırıldım. Elma çiftliğini bizim bahçeden önce, tuğladan bir duvar ayırıyordu. Ağaçların birçoğunun dalları bize kadar uzanmıştı. Biz, hiçbir şeyin farkın-da değildik, dünyayı yeni tanıyorduk; ağaç nedir, hele elma ağacı nedir, nereden bilebilirdik? Derken bir gün içimizden biri, 'Bakın, bakın başucumuzda ne-ler olmuş!' diye bağırdı. Baktık. Elma ağaçları çiçek açmışlardı, beyazlı, yarı kırmızımsı çiçeklerdi. Havayı soluduk. Bayıltıcı bir koku geliyordu ağaçlardan. Çok hoş bir kokuydu."

Mersedes, çiçeğin sonradan nasıl meyveye dö-

nüştüğünü görememiş. Satılmışlar, sürücüleri gelmişler, süre süre götürmüşler.

“İlk yaz geçmemişti henüz,” diyerek anlatırdı sonradan bizlere. “Yollarda çok sık rastladık yine elma ağaçlarına. Birçoğu ya yeni çiçek açmışlardı ya da ağırdan ağıra çiçek döküyorlardı. Uçlarında yeşile çalan, tomur mu desem bilemiyorum, ufacık şeyler oluşmuştu. Ne olduğunu hiç çıkaramadım.”

İlk yazla birlikte denizin hırçınlığı da geçiyordu. Kıyı boyunca ellerinde oltalarla balık avı meraklıları toplanıyorlar, saatlerce durdukları yerden ayrılmıyorlardı. Kimileri sandal tutup kürek çeke çeke körfeze doğru açılıyorlardı. Kıştan motorlu sandallılar da vardı içlerinde.

Bunlardan birinin av dönüşüne rastladık. Bizim durağımız iskelenin tam önündeydi. İlk durağımıza dönerken olağanüstü bir kalabalıkla karşılaştık. Kalabalık caddeye taşmış, yolumuzu kesmişti. Eminaga ister istemez durdurdu beni. Aylardan mayıs başlarıydı, sanıyorum. İskele ağzına motorlu sandallardan biri yanaşmış, başına insanlar üşüşmüştü. Sandalda üç balıkçı vardı. Üçü de zorlukla sandalın içinden kahverengi derili, çok güzel gözlü, uzun bıyıklı pek balığa da benzemeyen bir şeyi çıkardılar.

O şeyin kuyruğunu da gördüm. Göğüs tarafında kuyruğu aldırmayan, daha çok kanada benzeyen iki

tane kolumsu bir şeyler uzanmıştı. İşin hoşu, insanlardan korkusu falan da yoktu. Şaşırtıcı sesler çıkarak o kolumsu şeylerini birbirine vurup alkış gibi şaklattı. Kalabalıktan herkes buna çok güldü:

Genç bir kadın sevinçle:

"A, bu bir fok!" dedi "Ne güzel bir yaratık!.."

İki balıkçı kucakladılar, çıkardılar, iskeleden yürüdüler, caddeyi geçirip çarşı içine götürdüler foku.

Daha sonraki günlerde yolculardan öğrendim, aralarında konuşuyorlardı: Deniz kıyısındaki bir alana çadır kurmuşlar, içine bir havuz yapmışlar, salıvermişler foku. Adını da Yaşar koymuşlar. Hop hop hopluyor, sahipleri balık verince seviniyor. havuzuna dalıp çıkarak türlü yaramazlıklarla seyredenleri eğlendiriyormuş.

Çok isterdim onu görmeyi. Ama bilirsiniz, otobüsleri öyle yerlere götürmedikleri gibi içeri de sokmuyorlar.

Neden?

Kırlara, Kırlara!

Pazartesi gününün sabahında yine erkenden bütün otobüs arkadaşlarım birerli ikişerli çekip çekip gittiler. Bir ben kaldım bekleyen. Sürücüm Eminaga mı hastalanmıştı, yoksa biletçim Hasan mı? Boşuna kaygıydı benimkisi. Hangisi hasta olursa olsun yerine bir başkası gelir, sefere çıkardık birlikte. Hem biletçinin hem sürücünün yedekleri vardır; birbirlerini izinli ya da hasta günlerinde değiştirirlerdi.

Önce Eminaga geldi. Saat dokuz sularıydı. Arkasından biletçi Hasan görüldü. Geç kalmış olmanın verdiği telaş yoktu ikisinde de. Gülüşüp, şakalaşarak geldiler. Yola çıktık.

Otobüslerin de meraklı yanları vardır, belki bilmezsiniz bunu. Ama otobüsler konuşmazlar, durup dinlerler yalnızca. Böylece her şeyi öğrenir, meraklarımızı gideririz.

Eminaga o gün beni ne baş durağa ne de son durağa sürdü. Anayollardan geçip de sokaklara, o güne dek hiçbir otobüsün girmediği başka sokaklara saptık. Herkes bize şaşırılmış, bakıyordu. Gittik gittik, bir büyük yapının önünde durduk. Kapım açıldı.

Bizi yaşlı bir kadın karşıladı. Eminaga'yla Hasan'ın ellerini sıkıp içeri buyur etti. Ben yalnız kaldım. Çevreme baktım, yapıyı beğendim. Büyük kapısının üstünde siyahlı, sarılı yazılarla "DUMLUPINAR İLKOKULU" yazılı.

Çok sürmedi, ansızın çevremi siyah önlüklerinin üstüne beyaz kolalı yakalarını takmış, aydınlık yüzlü çocuklar sardı. Kızlar, oğlanlar karmakarışık. Hepsisi de bağıra bağıra koşuyorlardı.

Biri kadın, biri erkek öğretmenleri de geldi. Sıraya soktu onları. Açık bekleyen kapımdan içeriye doluştular. Gürültülerinden ne yapacağımı bilemeden bakakaldım.

Eminaga bizi uğurlayan yaşlı kadınla vedalaştı. En sıcak, en yumuşak sesiyle:

"Siz hiç üzülmeyin başöğretmenim," dedi. "Ben hepsine göz kulak olurum. Söz!"

Hareket ettik. Kentin içini bir başından öbürüne geçip arkadaşım Leyland'ın anlata anlata bitiremediği serüvenli yolculuklarını yaptıkları E-5 karayoluna çıktık. Çocukların, öğretmenlerinin konuşmalarından çıkardığım kadarıyla okulun üç sınıfını kırlara gezme-ye götürüyorduk...

Mevsim ilk yazdı. Kent yollarında gidip gelirken farkında değildik. Ama dışına çıkar çıkmaz, hemen anladım. İlk yaz gelmişti, hem de çoktan. Güneş ortalığı ısıtıyordu. Yol boyunca gördüğüm ağaçların hepsi çiçek açmışlar, bazıları yeşil yeşil yaprağa durmuşlardı bile.

Bir yokuşu tırmandım, düzlüğe vardım. Aşağılarda olağanüstü bir görünüm belirdi. Geniş ovanın bir yanı göldü, öbür yanı deniz... İkisi usulca, gitgide daralarak birbirlerine yaklaşıp bütünüyorlardı. Benim bile soluğum kesildi bu güzellikte, diyebilirim. Çocuklar sevinçle alkışladılar.

Yokuşu indim, denizi soluma alıp sağdaki yola saptım. Göl bir yanımda uzanıyordu. Yolun altına kadar sokulmuştu, ince bir yelin esintisinde suları kıpır kıpırdı.

Uzakta top ağaçlı bir yer göründü. Eminaga, öğretmenlerden biriyle konuştu, orasını uygun gördüler. Yanaştık, bir büyük ağacın altında durdurdu beni. Kapılarım açıldı. Çocuklar bir anda boşaldılar, yaz yağmurları gibi.

Dağ taş yemyeşildi. Tarlalarda ekinler kendilerini göstermişlerdi. İki üç karıştan daha boyluydular. Aralarında kıpkırmızı açmış gelincikler göz alıyordu.

Lastiklerimin çevresinde taze otlarla birlikte küçük, sarı gözlü papatyalar vardı.

Çocuklar önce dağıldılar, oraya buraya koştular

özgürce. Öğretmenleri başına topladı sonra hepsini, bir şeyler konuştu. Çocuklar derlendiler, her biri sanki birer büyük adammış gibi ciddi ciddi çiçek toplamaya koyuldu. Öğretmenleri onlarla ilgili bilgi verdi, anlattı. Ben de öğrendim. Ne kadar çok çiçek türü varmış dünyamızda, duyunca çok hoşuma gitti.

Sonra öğle oldu. Güneş gökte tepemize geldi, dikildi. Çocuklar yine topladılar, evlerinden getirdikleri yiyecek çıkınlarını, naylon torbalarını açtılar. Hepsini birleştirip kocaman bir sofraya kurdular. Getirdiklerinden birbirlerine sundular. Neşeli bir yemek başladı. Öğretmenler, Eminaga, biletçi de çocukların arasına oturmuşlardı.

Beklenmedik konuk işte tam çocuklarla büyükler öğle yemeğine oturdukları sırada çıkageldi. Önce ben gördüm. Altına çekildiğim ağaç bir yamacın kıyısındaydı. Yaklaşan sese farlarımı çevirip baktım. Kara gözleri kocaman ve sürmeli, upuzun bacaklı bir yaratık (sonradan adını öğrendim, sıpa imiş bu, eşeğin yavrusuymuş), yamacın başından aşağıya doğru paldır küldür iniyordu. Bacaklarını kullanamıyordu daha, bu yüzden olacak, bir iki kez tökezledi, düşer gibi oldu, bereket çabuk toparladı kendini ama çok korktuğunu kara gözlerinden anladım.

Sıpacık düşe kalka yamacı indi, yanıma geldi. Silkinerek topladı kendini. Sokuldu, beni kokladı. Mazot kokumu beğenmemiş olacak, geri çekildi hemen. Çocuklara yöneldi.

Çocuklar gördüler, sevinç bağırışlarıyla koştular. Sıpacık şaşırıp, ürktü. Değnek gibi zayıf bacakları üzerinde sıçraya sıçraya kaçtı fakat pek uzaklaşmadı. Çocuklar sevecenlikle yaklaşmayı denediler. Kimi yerden bir avuç ot yoldu, kimi marul yaprağı tuttu. Sıpacık gelenlere dikkatle baktı. Seslere kulak verdi. Ön ayaklarıyla toprağı eştirdi birkaç kez. Çocukların dost mu, düşman mı olduklarına karar veremedi.

Çocuklar üstüne yürüdüler. Sıpacık geriledi, geriledi, gölün kıyısına kadar geldi. Arkası su, önü çocuklardı. Sonunda kararını verdi, durup bekledi çocukları. Çocuklar çevresini sardılar, okşayıp sevdiler, önüne yiyecek yığdılar. Sıpacığa neden sonra güven geldi, hatta ardından çocukların oyunlarına bile karıştı, onlarla hoplayıp zıplamaya koyuldu.

Öğretmenler de mutluydular. Kentin kirli havasından uzaklaşmışlardı. Şimdi kırlarda, temiz havadaydılar. Gökyüzü açıktı, güneş parlıyordu, her yer yemyeşildi. Bir yanları göl, bir yanları denizdi.

Kadın öğretmenlerden biri içini çekti:

"Ah, ah!" dedi. "Şuralarda bir evim olsaydı keşke! Yaşam kim bilir ne kadar güzel olurdu..."

Öbür iki öğretmen de başlarını sallayarak onayladılar onu. Hepsi de büyük kente başka başka yerlerden gelmişlerdi. Yürekları sıcaklık anılarla doluydu.

"Bir de dere akardı bizim köyün içinden," diye başladı erkek öğretmen, anlattı: Söğüt ağaçları var-

mış, daha yakınlarında da yaşları belirsiz ceviz ağaçları... Sonra kuşlar... Her tür kuş! Sonra kaplumbağalar... Sonra karakurbağalar... Sonra öttüğünde ortalığı çın çın çınlatan ağustosböcekleri... Ah, ya saka kuşları, ya onlar?

Bir keresinde kartallarla leyleklerin gökyüzü savaşlarına tanık olmuştu. Üç gün üç gece sürmüştü tam, köyün üstü havada uçuşan kuştüleriyle kaplanmıştı, tarlalar leylek ölüleriyle doluydu.

İncecik seslerle kendilerine geldiler, baktılar. Uzakta, gölün kıyıcığında çocuklar el kol sallayarak bağırıyorlar, yerlerinde duramıyorlardı. Öğretmenler hemen kalkıp koştular o yakaya. Eminaga'yla Hasan da onları izledi.

Farlarımı kaldırıp baktım. Sıpacık göle düşmüştü. Sularda çırpınıyordu. Ne olmuştu da düşmüştü göle? Bilinmiyordu. O ara ayakları üzerinde durmaya çalışıyor, yani yöresi bataklık olduğundan giderek çamura gömülüyordu.

Erkek öğretmen en önde yetişti. Baktı, anladı durumu. Eminaga'ya bir şeyler söyledi. Eminaga, biletçi Hasan'ı koşturdu. Hasan geldi, sürücü koltuğunun altında çekme halatım vardı, onu kaptığı gibi yetiştirdi.

O ara erkek öğretmen de ceketini, gömleğini, pantolonunu çıkarıyordu. Sarı çiçekli bir donu vardı. Hiç aldırmadan çekme halatını beline sardı, suya yürüdü.

Sıpacık korku içindeydi. Başarmaya çalışıyordu, sesi kalınlı inceliydi. Korkusundan ileri geri atıldıkça batıyordu çamura. Batak, göğsünü buldurmuştu. Silkiniyor, kurtulamıyor, kurtulamadıkça korkusu arttığından çırpına çırpına daha da batıyordu.

Sesini mi duydu, yoksa araya araya mı bulup geldi oraya? Bilinmez. Baktım, anne eşek de gelmiş, durmuştu gölün ağzına. Gözlerinde yaşlar, suya inmeye bir türlü cesaret edemedi sıpacığa bakıyordu.

Öğretmen bin dikkatle göle indi. Çekme halatının öbür ucuna Eminaga'yla Hasan asılmışlardı, yavaş yavaş koyveriyorlardı. Öğretmen sendeledi, kaydı ve battı birden. Berikiler halatı çektiler, öğretmen denmesini buldu. Çocuklar susmuşlardı. Birinci sınıftan bir kız ağlamaya başladı. Büyükleri susturdular onu. İçini çeke çeke seyre koyuldu.

Öğretmen kendini güvenceye alınca sıpacığa tatlı sözler söyleyip yatıştırmaya çalıştı. Sıpacık büyümüş gözlerle bakıyordu. Kulaklarını dikmişti.

“Yaaa, güzel sıpacık! Sakın kıpırdama emi, sakın! Dur öyle bakayım, yavaş! Bak, herkes sana bakıyor!.. Geldim işte, seni kurtaracağım, tamam mı?”

Anne eşek tedirgindi. Yavrusu için bir şey yapamamanın kaygısını güdüyordu. Eminaga, öbür öğretmenleri, “Siz anasını kollayın, atlamasın suya, başımıza iş açmasın!” diye uyardı.

“Emin Usta, sıkı durun, üstüne atlıyorum!”

Dediğini yaptı, sıpacığın üstüne balıklama atladı, boynuna sarıldı, sarılıp göğsüne çekti. Kollarıyla sımsıkı kavramıştı sıpacığı. Ama ayağının altı silme bataktı çekiyordu. Eminaga anladı, Hasan'a:

"Haydi!" dedi. "Asılalım, yoksa ikisi de göz göre göre yitip gidecek!"

Bataklık her iki erkekten de güçlüydü. Öğretmen, ağır ağır sıpacıkla birlikte çamurda iniyordu. Kadın öğretmenlerden biri koştu, halatın ucuna asıldı. Baktı olacak gibi değil, seslendi çocuklara:

"Çocuklar! Gelin, siz de bir ucundan çekin, çabuk!"

Çocuklar koşular, dizildiler. Eminaga hepsini yüreklendirdi:

"Haydi, hep birlikte, haydi hooooop!"

Öğretmen çamurdan çıktı. Sıpacığı hâlâ kolları

arasında tutuyordu. Ağır ağır, her ikisi de tepeden tırnağa çamura batmış olarak kıyıya çekildiler.

Yolumuzun yakınında bir akar çeşme vardı, toplanıp oraya gittik. Öğretmenle, sıpacık bir güzel temizlendiler. Öğretmen soğuk suda kuşlar gibi yıkandı, sonra kuru giysilerini giyindi. Eminaga, Hasan, öğretmenler ardından da çocuklar onu kutladılar.

Akşamüstü yeniden kente dönerken iki uğurlayıcımız; sıpacıkla annesi, uzun bir süre ardımızdan koştular. Sonra biz uzaklaştık, onlar birer nokta gibi küçülerek yolun bir ucunda kaldılar.

Kim ne derse desin, güzel bir gündü.

Kaçaklar

“Tıp tıp tıp” diye küçük küçük yankılanan ayak seslerini duyunca irkildim. Gecenin epey ileri bir saatiydi. Kentin uzak mahallelerine giden yolun yarısına yakın bir yerde durmuş uyukluyordum. Bir ara içim geçmişti galiba, dalmışım. İşte bu “tıp tıp tıp” diye yankılanan ayak seslerine uyandım, kendime geldim.

Bütün gün öğleden sonra çok iyi çalışmışım. Bu değişik hatta durmadan gidip geldim, gidip geldim. Gece oldu, yolcular seyreldiler, sürücüm Eminaga ile biletçim Hasan anca rahat bir soluk alabildiler o zaman. Duraklardan çok az insan aldık. İnlen de, binen de yok denecek kadar azdı. Evli evine köylü köyüne çekilmişti. Yollarda, arada bir kuytu sokaklardan anayola kuşkuyla fırlayan başıboş köpeklerle birbirini kovalayan kedilere rastlıyorduk. Köpekler uykulu olmasına rağmen kediler capcanlıydı. Altımda

ezilmemek için farlarımın uzayan ışığında yıldırım hızıyla koşup karşıdan karşıya geçiyor, gözden yitiyorlardı hemen.

Bu yöreye çıkan birkaç azılı yokuş vardır, hiç sevmem, bezdirir beni. Çıkarken motorum zorlanır, bütün organlarım titrer, devirlerim artar, her yanımda bir ağrı sızı duyarım. Ortalıkta kalıvermekten korkarım en çok.

O gece de öyle oldu. Son seferimizi yapmış, geri dönüyorduk. Sonrasında beni garaja bırakacaklar, sürücümle biletçim evlerine gideceklerdi. Birinci yokuşta bir şeyler olmadı. İkincisine saldırdım. Ne olduysa o ikinci yokuşta oldu. Karbüratörüm tıkanıklık yaptı, motoruma benzin gitmedi, çekişim düştü, devir düştü, lastiklerim de dönmeyi durdurdular. Tabii, ben de durdum.

Eminaga çok kızdı. Biletçim Hasan'la indiler, motor kapağını açıp baktılar. Eminaga:

"Hayır yok," dedi, başını salladı.

"Kaldık mı yani burada?" diye sordu biletçim Hasan.

"Kaldık evet!" dedi Eminaga. "Gecenin bu saatinde Rıfkı Ustaları nerede bulacağız? Hepsi evlerindedir. Artık yarın sabah çekici ile gelirler, alır, onarım işliğine götürürler."

"Burada mı kalacak bu şimdi?"

"Çare yok," dedi Eminaga. "Kapılarını kapatırız, devlet malıdır, kimse dokunmaz."

Bizden sonraki arabanın geeeği yol üstüne çıkmadan havalı kapılarımı dikkatle kapadılar, sağıma soluma baktılar; sonra konuşa konuşa yürüdüler, gittiler.

İlk kez sokakta kalıyordum. Garajdan ve arkadaşlarımdan uzaktım. Başımın üstünde yıldızlar vardı; Samanyolu parlıyor, Bykayının sıralı yıldızları birbirleriyle karşılıklı laflaşıyorlardı. Avuç içi kadar beyaz bir bulutuk gökyüzünde geziniyordu.

Yapılacak hiçbir şey yoktu. Eminaga'nın dediği gibi sabah olacak, garajdan çekici arabayla Rıfkı Usta gelecek, arkalarına taktıkları gibi beni doğru onarım işliğine götüreceklerdi. Ondan sonrası Rıfkı Usta için ocuk oynucağıydı artık. Bir günde neremde neyim varsa onarır, bitirirdi.

Arkadaşlarım; eski Leyland, burnu büyük İkarus, Mercedes, koca Man'la öbürleri herhalde merak edeceklerdi beni.

Bu, eski bir alışkanlıktır otobüsler arasında. Hepimiz gece olup garaja çekildik mi birbirimizi sayarız. Herkes yanındaki arkadaşlarının gelip gelmediğini denetler. Gelmemişse kuşkulanır, tedirgin oluruz: Ya başına bir kaza geldiye ya rahatsızlanıp ortada kaldıysa ya birine çarpıp... Dünyanın bin türlü hali olur, öyle değil mi?

Sabah, yollarda gece gelmeyen arkadaşlarımıza bakınırız. Hareket dairelerinin önünde sıra bekler-

ken, hareket şefiyle kontrolörlerin konuşmalarına kulak misafiri oluruz, bir şeyler öğrenmeye çalışırız.

Çoğu kez öğreniriz de. Öğrenir, rahatlarız. Duymayanlara da yolda karşılaştık mı haber veririz. Bu konuda özel arabalar, dolmuşlar, taksiler yardımcı olurlar bize. Haberi sahibine ulaştırırlar. Çarçabuk yayarlar.

Yazgıma razı oldum boynumu büküp bırakıldığım yerde yarı uyur, yarı uyanık bekledim...

Ne kadar zaman geçti, bilmiyorum. Dalmışım herhalde ki o ayak seslerini duyunca irkildim. Uyandım, kendime geldim. Belki geceleyin dolaşan, onun bunun malını çalan, evlere giren kötü adamlardı bunlar. Belki polislerle bekçiler kovalıyorlardı onları, onlar da kaçıyorlardı.

Tıp tıp ayak sesleri yaklaştı. Yan sokakların birinden iki gölge çıktı. Sokağın başındaki lambanın altında durdular. İkisi de ışığa gelince tanıdım: Yaşları on, on iki arası iki çocuktü. Biri kız, öbürü oğlan.

Yaz gecesi idi. Hava sıcaktı. Lambanın çevresinde delirmiş pervaneler uçuşuyordu. Yavaş bir esinti uzaklardan karpuz kokularını taşıyordu. Bir yerlerden doğru hanımellerinin iç bayıltan kokuları karışıyordu karpuz kokularına.

İki çocuk el ele tutuşmuşlardı. Soluk soluğaydılar. Oğlan, büyük bir adammış gibi:

"Artık korkma," dedi kıza. "Ben hep dönüp dönüp arkama baktım, kimse bizi izlemedi."

"Ama sabahleyin anlayacaklar," dedi kız. Sesi kırıktı biraz.

"Eh," dedi oğlan, "Madem biz kararımızı verdik." Durdu, kızın yüzüne baktı.

"Verdik değil mi?"

Kız başını eğdi. Yavaşça:

"Verdik, evet!" dedi. "Ama," sözünün arkasını getirmede, bekledi.

"Üşüyor musun yoksa?" diye sordu oğlan. "Hava sıcak! Ben üşümüyorum hiç."

"Azıcık yorulдум."

"Uykun geldi mi?"

Kız, azarlanmaya hazır, karşılık verdi:

"Geldi, hem de çok geldi!"

Oğlan göğüs geçirdi. Kızı kendine çevirdi.

"İstersen dönelim. Ne dersin? Dönelim de, döneriz."

"Seninle geleceğim," dedi kız. "Söz verdim."

Oğlan soluğunu koyverdi. Sevinmişti.

"Ama çok uykum var," dedi kız. "Çok da yorulduğum ben."

Oğlan bakındı. Sanırım sığınacak bir yer aranıyordu. Beni gördü. Kıza gösterdi.

"Bak, koca bir otobüs! Ne arıyor burada acaba?"

Yaklaştılar, çevremi döndüler.

"Bozulmuştur," dedi kız. "Bırakıp gitmişler işte.

"Yapayalnız kalmış zavallı!"

Oğlanın aklına geldi, yüzü sevinçten parlıyordu.

"İçine girip uyuruz sabaha kadar. Kimse rahatsız etmez bizi. Hadi, gel!"

"Kapalı kapıları," dedi kız.

"Bir yerlerini kurcalar, açarız, boş ver!"

Ufacık tefecikti ama cin gibi bir oğlandı. Sonradan öğrenecektim; bir oto tamircisinin yanında çırağı, her şeye eli eriyordu. Oramı buramı kurcalaya kurcalaya dediğini yaptı, su kapağımın altındaki düğmeyi buldu. Bastı, ön kapım açıldı.

"Hadi, girelim!"

Girdiler. Oğlan önce sürücü yerine geçip oturdu, direksiyonumu sağa sola salladı. Kim bilir kontak anahtarım olsaydı açacak, motorumu bile çalıştıracaktı.

Kız gerilerde bir koltuğa çöktü. Çok yorulmuştu anlaşılan. Gözlerinden uyku akıyordu. Başını koltuk demirine yasladı. Oğlan kalktı geldi yanına. Cebinden küçük bir kesekâğıdı çıkardı, uzattı.

"Al, çikolata var! Ye bir tane... Senin sevdiklerinden! Gündüz, almıştım."

Kız bir tane aldı, kâğıdından ayırıp ağzına attı çikolatayı. Dilinde yuvarlarken:

"Annem çok ağlayacak," dedi.

"Benimki ağlamaz," dedi oğlan. "Sevinir bile."

"Kardeşlerin?"

"Necati ağlar. Beni çok sever çünkü."

Sustular. Yakınlardan bir yerden bir baykuş puh puh diye öttü. Kızın gözleri büyüdü.

"Neydi o öyle öten?"

"Baykuş," dedi oğlan umursamazca. "Korktun mu?"

"Biraz," dedi kız.

Oğlan yanına oturdu. Birbirlerine sokuldular.

"Yarın olur olmaz hemen bir otobüse atladığımız gibi," dedi oğlan, anlattı: "Doğru İstanbul'a gideriz. Halam var orada. Kasımpaşa'da oturuyor. Evi, denize bakan bir sokakta. Çat kapı, biz geldik hala, bu da benim nişanlım, derim. Halam beni çok sever, kardeşimin kuzusu, der bana. Ah hoş geldiniz, sefalar getirdiniz, buyrun, buyrun der, bizi buyur eder."

"Hep halanda mı kalacağız?"

"Yok, ben iş bulacağım önce kendime. Raif Ağabeyimin oto sanayi sitesinde tanıdığı bir ustası var, Halil Usta diye. Ona gidip iş isteyeceğim. Çok baba adammış, kimseyi kırmazmış. Bana da iş verecek, göreceksin. İş buldum mu, ötesi kolay zaten. Çalışıp para biriktiririm. Sen de ortaokulu bitirirsin o zamana kadar. Bitirdin mi, birlikte bir ev arar, taşınırız. Ya da halama derim ki; hala, ben de mutfak parası vereyim sana, kira da vereyim, biz burada kalalım, ne dersin, derim. Halam, olur der, kalın yavrularım der. Bak, görürsün nasıl böyle der bize."

Kız, başını oğlanın omzuna bırakmış, çoktan uyumuştur.

Sabah oldu, güneş doğdu, kenti uyandırdı. İnsanlar yataklarından kalktılar, ellerini yüzlerini yıkadılar, giyindiler, kahvaltı sofralarının başına geçtiler. Çabuk çabuk yediler, aceleyle evlerinin kapılarından çıktılar, yollara döküldüler.

Rıfkı Usta çekici arabasıyla günün ağarmasından kısa bir süre sonra kopup geldi. Kapımı kendi bildiğince açtı, girdi içeri. Kontağı çevirdiğinde gözü aynaya ilişince şaşırdı. Dikiz aynasında gördüğüne inanamadı. Arka koltukların birinde iki insan başı birbirlerine dayanmıştı. Yaşlarıyla, kimlikleri belli değildi.

Yerinden kalktı, vardı yanlarına. Gülmesini zor tuttu. İki gencecik çocuktu bunlar. Birbirlerine sarılmışlar, uyuyorlardı. Kızın saçları yüzünü örtmüştü. Oğlan iri elleriyle avcunun birine kızın ellerini almış, kapamıştı.

Rıfkı Usta öksürdü, gırtlığını temizledi. Oğlan hemen sese gözlerini açtı, toparlandı.

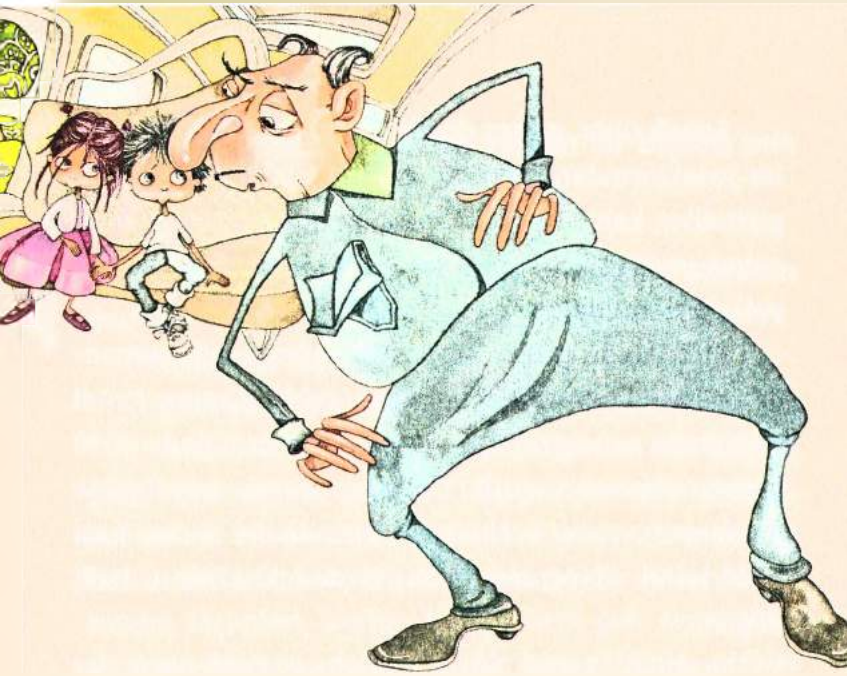
"Günaydın, delikanlı!" dedi Rıfkı Usta. "Güzel uyudunuz mu bari?"

"Şey..." dedi oğlan, kızı dürterken karşılık verdi Rıfkı Usta'ya:

"Evet, uyuduk, fakat..."

Rıfkı Usta yanlarına çömeldi. Uyanan şaşkın şaşkın bakarak ağlamaya hazır kızla göz göze geldiler.

"Evden mi kaçtınız siz?"

"Kaçmadık," dedi oğlan, diklendi. "Fethiye'den geldik, otobüsümüz bozuldu. İstanbul'a gideceğiz. Otel paramız olmadığından biz de..."

"Yalan," dedi Rıfkı Usta, kıza baktı yeniden. "Yalan değil mi kızım, onun dedikleri?"

Kız karşılık vermedi, ağlamaya başladı. Oğlan sinirlendi.

"Ağlamasana!" dedi.

Neredeyse kendi de ağlayacaktı, çok bozulmuştu.

"Bir polis çağırayım da sizi karakola götürsün," dedi Rıfkı Usta. "Oradan da evlerinize gidersiniz."

Doğruldu. Oğlan ceketinin eteğinden çekti, Rıfkı Ustayı durdurdu.

"Biz..." dedi. Gözleri dolu doluydu, sesi titriyordu. "Biz, evden kaçtık, evet! Ama birbirimizi... Seviyoruz ustam. Dedim ki... Tamirci parçasına kız mız vermezler... Buna da dedim. Ben de kaçarım, dedi bana. Benim İstanbul'da halam var. Bizi kabul eder. Geri çevirmez. Kardeşimin kuzusu diye sever beni. Sonra Raif Ağabeyimin ustası Halil Usta var, bana iş verir. Para kazanır, kimseye muhtaç etmem onu."

Rıfkı Usta yüreğinin derinlerinde bir şeylerin gerildiğini duydu. Yüzü seyirdi.

"Evlat," dedi yumuşacık, "evlat, biraz zamansız bu. Başın derde girer. Sonra çok pişman olursun. Çocuk yaşında perişan ederler seni. Gel, bu Rıfkı Ustanı dinle sen; bak, ben de ustayım. Şimdi gidelim birlikte karakola, oradan yine birlikte evlerinize gideriz. Ben anlatırım ailelerinize. Güzel bir yalan anlatırım, kurtulursunuz. Ne dersin?"

Elini oğlanın omzuna koydu, sıktı. Bekledi. Oğlan başını kaldırmadı, ağlıyordu çünkü. Yavaşça:

"Gidelim, peki usta!" dedi.

Fiço ile Pıtırıcık

Nedendir bilemiyorum, son günlerde sık sık başıma gelir oldu. Her gün değilse bile, gūnaşırı karbüratörümde bir tıkanma oluyor, tepeden tırnağa sarsıyordu beni. Kış insanları gibi tıksoluk öksürüyor, yerimde tir tir titriyordum.

Akşam garajda konuşurken, o burnu havada İkarus bilmiş bir tavırla:

“Benzinlerinize su katıyorlar da ondan,” dedi. “Benim mazotum katıksız. Bu yüzden de hasta masta olmam sizler gibi.”

Son seferimizde sürücüm Eminaga da aynı şeyleri söylemişti, duydum. Elinde üstü�üyle inmiş, kapagımı açıp karbüratörümün üstüne eğilmişti. Kızgın kızgın:

“Hay Allah, böyle benzine ben,” diye söylendi, sonra uzun bir uğraşmayla temizledi karbüratörümü.

Bindi, yola koyulduk. Tam garaja gelirken büyük alanı döndüğümüz sıra bütün gövdem silkindi yine. Zorlana zorlana güçlkle girdim içeriye, öbür arkadaşlarımla yanına çekildim.

Eminaga, "Yarın bakılsın" tembihini yazdı defterime, biletçi Hasan'la gittiler.

Gece hepimiz uykudayık. Çok yumuşak, çok yavaş bir ayak sesi duyup gözlerimi açtım, farlarımı sağa sola çevirdim, kimseyi göremedim. Arkadaşlarımla hepsi uyuyorlardı. Yanımdaki Leyland horluyordu gürültüyle.

Bekledim. Büyük kapıdan kuyruklu bir gölge süzüldü içeriye. Ah, Fiço'ydu bu. Kapının eşiğinde durdu. Çevreyi pırıl pırıl yanan kedi gözleriyle süzdü. Dönüp arkasına bir işaret çaktı. Çok geçmedi, siyahlı beyazlı bir başka kedi görüldü. Karnı şişti, yere değdim değiyordu. Pıt pıt yürüyerek bana kadar geldiler, durdular. Berikileri uyandırmamak için sesimi olabildiğince alçaltarak:

"Fiço!" diye seslendim. Yerinden ürküntüyle sıçradı. Korkmuştu. Öbür kedi de tüyleri diken diken havada, Fiço'ya sokuldu. Fiço mırıltıyla:

"Kim o? Kim o Fiço" diyen dedi, arandı.

"Benim," dedim.

Göz göze gelince rahatladı. Bıyıklarını yaladı küçük, pembe dilciğiyle. Güldü.

"Korkuttun beni 919," dedi. "Herkes uyuyor sanmıştım."

"Öbürleri uyuyor," dedim. "Ne işin var senin burada, fareler mi yine yoksa?"

"Arkadaşım Pıtırıcık'ı getirdim," dedi Fiço. "Ona sığınacak güzel bir yer arıyoruz."

Durdu, gözlerini kaçırarak ekledi:

"Şey... Doğum yapacak da... Belki bu akşam hem de... Sokak ortasında doğurursa serseri kediler yavrularını kapabilir. Pıtırıcık acının öylesine dayanamaz, yüreği götürmezmiş, öyle dedi."

Karnı burnunda Pıtırıcık ağlamaklıydı.

"Geçen yıl üç yavrumu paraladılar," dedi, gözleri dolu dolu oldu.

"Niyetim şuydu," dedi Fiço. "Boş bir otobüs bulup Pıtırıcık'ın doğumunu içinde yaptırmak! Sokak kedileri bizim garaja giremez. Ne ben izin veririm onlara ne de bekçi babamız. Benden korkarlar hepsi."

Bakındı.

"Acaba böyle bir yer bulabilir miyiz 919? Senin arkadaşlarından boş olan hangisi, sen bilirsin, söyler misin?"

Düşündüm. Hepsi boş olmasına boştu ama sabahleyin işe çıkacaklardı. Erkenden temizlikçiler gelir, Pıtırıcık'la yavrularını görürlerse kapı dışarı ederlerdi sonra... Anne de yavrular da sokak ortasında kalırlardı.

Fiço hak verdi bana. Üzgün, şaşkın kalakaldılar. Pıtırıcık oturdu yere, sancıları başlamıştı. Yüzü buruşmuş, gözleri çizgi çizgi olmuştu. İnliyordu da. Aklıma geldi.

"Girin bana," dedim. "Ben yarın 'arızalı'yım, bakıma alacaklar. İçeri giren miren olmaz. Hele bir doğum olsun, sonrasını düşünürsünüz."

İkisinin de gözleri parladı, bıyıkları dikildi. Fiço, "Yaşa 919!" diye bağırdı. Pıtırıcık, kaygılı "Şışsssttt!" diye susturdu onu. "Yavaş öbürleri uyanacaklar!"

Fiço, arkadaşının önüne düştü, ön kapımdan binip en arkadaki koltuklardan birinin altına sığındılar. Fiço, başında nöbete geçti. Uzun bir bekleme dönemi başladı sonra.

Leyland farlarını döndürdü. Sesini indirip:

"Hey!" dedi. "N'oluyor, uyanıksın sen. Hasta falan değilsin ya?"

"Değilim" dedim. "Uykum kaçmıştı, o kadar."

"Ben birtakım sesler, konuşmalar duydum. Neydi o, sen de duydun mu?"

"Bizim Fiço'ydu. Arkadaşı Pıtırıcık'ı almış getirmiş."

"Pıtırıcık mı, o da kim? Fiço'nun yeni arkadaşı mı?"

"Bilmiyorum," dedim. "Pıtırıcık doğum yapacakmış, sokakta bulmuş, almış bize getirmiş Fiço da..."

"Ne?" dedi Leyland, kendini tutamadı. "Yoksa..."

"Şimdi bendeler," dedim. "Bekliyoruz."

İkimiz de susup kulak kabarttık. Gece ilerliyordu. Ortalıkta çıt yoktu. Havadaki gerginliği duyuyorduk. Bir güve kelebeği otobüsten otobüse uçtu. Kapıdan giren bir pervane ile selamlaştılar, sonra ikisi bir olup uçtular, gittiler.

"Zor bir şey olsa gerek bu doğum dedikleri," dedi Leyland, sesi sıkıntılıydı.

Yine sustuk, yine bekledik. Leyland'ın en eski arkadaşı Skoda uyandı. Leyland durumu ona da anlattı. Skoda yerinde kıkırdadı.

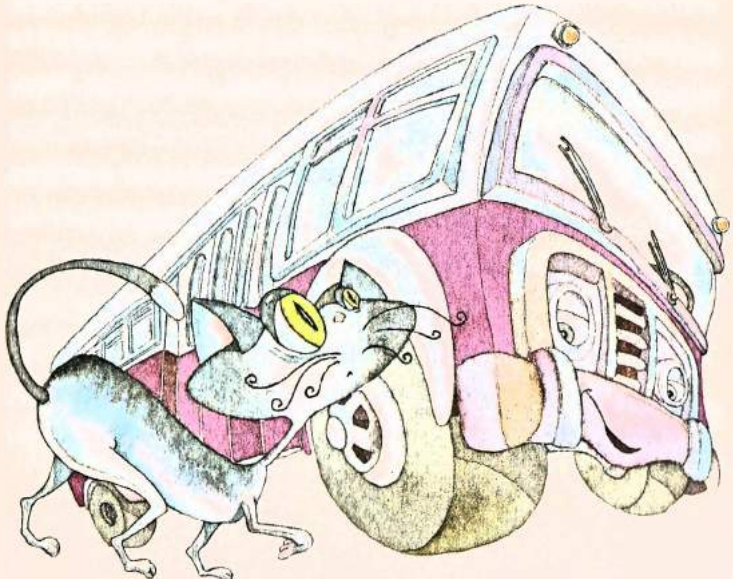
"Bir keresinde benim de başıma gelmişti. Yolculardan bir kadın birden ayağa fırlayıp bağırmaya başladı, ortalığı birbirine kattı. Kötü bir şey oldu sandık.

Korktuk. Meğer yanındaki bir başka kadın yolcu, sessiz sedasız oracıkta çocuğunu doğurmuşmuş! Bunu gören yolcular hemen önümüze çıkan hastaneye çektiler beni. Ama o arada yeni anne, çocuğunun göbeğini kesmiş, paltosuna sarıp sarmalamıştı bile. Yürekli, gözüpek bir genç kadındı. Hastane önüne geldiğimizde kimsenin yardımını olmaksızın kucağında bebeği, tıptış tıptış indi, girdi hastaneden içeriye...”

Önce dermansız bir miyavlama duyuldu. Bir daha, bir daha, bir daha... Miyavlamalar birbirini izledi. Kulak kesildik. Derken her şey sustu, sessizliğe büründü. En küçük bir hareket bile gelmedi.

“Bir şey mi oldu yoksa Pıtırıcık’a?” dedi Leyland.

“Fiço!” diye seslendim. “Fiço! Meraktan deli olacağız. N’oluyor, bize de söyle!”

Fiço sevinç içinde koşa koşa ön kapıya geldi, dışarı atladı. İki ayağı üstünde durup:

"Kurtuldu, kurtuldu!" diye bağırdı. Sesi sevincinden kısılmıştı nerdeyse. "Pıtırıcık kurtuldu. Tam üç yavru yavruladı. Miniminicik, gözleri yumuk, üç güzel yavru!.. Yaşasın, Pıtırıcık kurtuldu!"

Sevincinden kuyruğunun çevresinde bir döngü tutturdu. Bir göbek atmadığı kalmıştı.

Babacan Leyland:

"Bu kadar sevinmek yeter, Fiço!" dedi. "Gören duyan da Pıtırıcık yerine sen doğurdun sanacak. Temizlikçiler gelmeden atla bana, orta koltukların birinde yolcunun biri evine götürdüğü filesini unuttu. İçinde sanırım peynir de var, ekmek de. Belki et de bulacaksın. Adamcağız işinden çıkınca çarşıya uğramış, sonra da birkaç arkadaşıyla karşılaşmış olmalı. Birlikte bir yere oturup bir, iki kadeh içmişler, derken sarhoş olmuşlar. Adam o sarhoşlukla son durakta indiğinde filesini almadan çekip gitti. Hadi, koş Fiço, durma!"

Fiço da durmadı, Leyland'a girmesiyle çıkması bir oldu. İkinci çıkışında da boyu kadar büyük bir eti ağzında taşıyordu.

Karbüratörümdeki tıkanıklık başka sorunları da yanında getirdi. Motorum yağsızmış. Az daha piston ringlerim yanacakmış. Çaplarım büyüymüş nerdey-

se. Rıfki Usta sevecenlikle motorumu ele aldı bir bir gözden geçirdi. Temizledi, bujilerimi bile değıştirdi. Gömleklerime baktı. Hazır açmışken deyip balatalara kadar indirdi bakımımı.

Bu arada Pıtırıcık'la yavruları hiç seslerini çıkarmadan en arka koltuklardan birinin altında uzun bir hafta geçirdiler. Büyüyen yavruların gözleri açıldı. Fiço fırsat buldukça onları görmeye geldi. Her gelişinde de ne yapıyor ediyor, bir parça yiyecek bir şey getiriyordu. Bir keresinde nereden bulmuşsa, üç çekirge getirdi.

Bir iki kez Pıtırıcık'la dışarı çıktılar. Ama Fiço uzaklaşmadı, Pıtırıcık'ın yerine yavrulara göz kulak oldu. Pıtırıcık gezintisini bitirince Fiço nöbeti ona devretti.

Hafta bitince yine bir gece Pıtırıcık, Fiço'nun yardımıyla yavrularını tek tek taşıyarak konukluğunu sona erdirdi. Beşi birden ayrıldılar benden.

İyileşip seferlerime başladım ben de. Geçen süre ne kadardı, unutmşum. Bir gece, Fiço yanında tıpkı kendisine benzeyen küçücük bir başka kediyle geldi. Leyland'la beni tanıştırdı ona.

"Oğlum!" dedi.

Bunu derken göğsünü onurla şişirmiş, bıyıklarını iğne gibi dimdik havaya kaldırmıştı.

Eli Bıçaklı Adam

O adamın ne zaman, nasıl girdiğini ben de kesinlikle bilemeyeceğim. Belki öbür yolcularla birlikte o da kuyruktaydı, belki kuyruk bitmiş, herkes otobüse binmişti de son anda yerden biter gibi bitivermişti kapıda, içeri girmişti.

Yolcu kalabalığı orta karardı. Ara duraklarda binenler olur, inenlerle yer değişilir. Böylece indire bindire, dura kalka yolumuzu sürdürürdük. Sabahleyin saat sekiz, sekiz buçuk suları olacaktı. Yolcularımız arasında paydos zili çalmadan dara dar okula yetişmek umuduyla bir koşu durağa gelen ve binen birkaç okul öğrencisi de vardı.

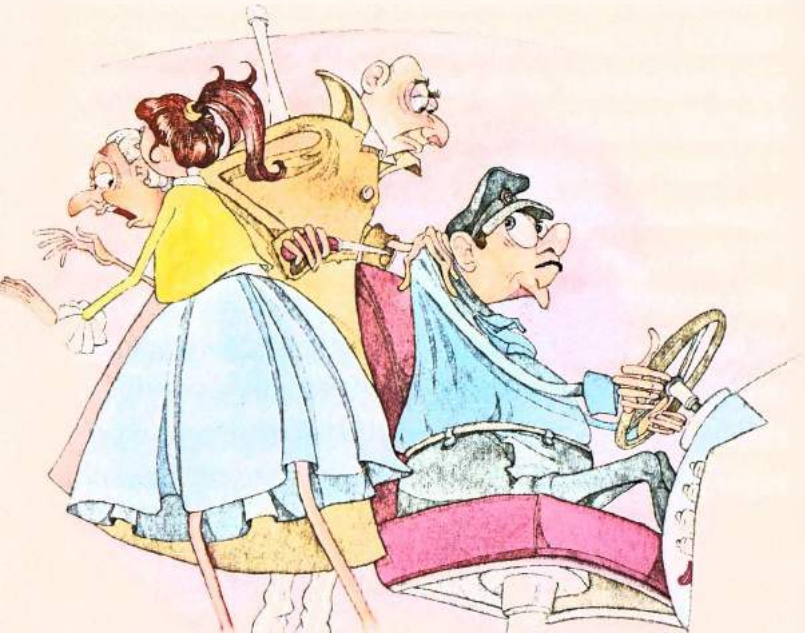
Biletçi Hasan en arkalardan bir yerden, "Tamam!" diye bağırınca Eminaga kontak çevirdi, motorumu çalıştırdı. Birinci vitese geçirilip el frenim koyverilince tekerleklerim döndü, hareket ettik.

Alanın göbeğini rahatça döndüm, deniz kıyısındaki anayola girdim. Karşıdan arkadaşım Leyland geliyordu. Yarı yarıya boştu içi, selamlaştık, geçti gitti.

Sürücü yerinin tam kapıya bakan yerinde o adam durmuştu. Sırtı dış aynaya dönük olduğundan Eminaga'nın görüş açısını kapatıyordu. Onunla birlikte binen yolcuların birçoğu hem bilet alabilmek hem de sonradan bineceklere yer açabilmek için arkaya doğru ilerlemişler, bir o adam olduğu yerden kımıldamamıştı.

Eminaga bir baktı olmadı, iki baktı olmadı. Dayanamayıp:

"Şöyle biraz yana çekilir misiniz kardeş?" dedi. "Aynayı kapatıyorsunuz, arka kapıyı göremiyorum. Şöyle biraz daha..."

Sözünü bitiremedi. Adam paltosunun cebine sokulu elini çıkardı. Çıkarmasıyla birlikte "şaak" diye de bir ses duyuldu. Uzattığı elinde parıldayan bir şey göründü. Bir sustalı bıçaktı bu. Düğmesine basmış, kesici sivri ucunu dışarıya uğratmıştı.

Eminaga şaşkınlıkla baktı adama. Başı tıraşlıydı. Yüzündeki sakalları uzamış, derisini karartmıştı. Üzerinde eski, boyanmış bir kaput vardı, içinden yollu bir pijama ceketinin yakaları görünüyordu.

Adam sustalı bıçağını tam Eminaga'nın boyun hizasına getirdi. Bir eliyle de demir bir pençe gibi omzundan kavrayıp sıktı, kendine çekti.

"Hey, n'oluyor yahu?" dedi Eminaga ama beriki tıslayan bir sesle onu susturdu.

"Konuşma!" diye emretti. "Yola devam et, hiçbir durakta da durma, yoksa boynunu bu bıçakla keserim!"

Eminaga'nın gaza basan ayağı titreyince motorum hafif hırıldadı.

"Ben ne dersem, onu yapacaksın!" dedi adam. "Şimdi uslu uslu sür bakalım şu otobüsü."

Eminaga fazla direnmedi, gazı düzenli verdi, yola devam ettim. Hızım belirliydi. Birinci durağa yaklaştık, çarçabuk geçtik. Bekleyenler duracak umuduyla öne çıkmışlar, heveslenmişlerdi. Biz durmayıp geçince kızgın kızgın arkamızdan baktılar. Biri hele, yumruğunu havaya kaldırıp hışımla salladı.

Sürücü yerinin hemen arkasında yaşlıca bir kadın oturuyordu. Durumu ilk o gördü. Ayaklanarak kalkmak istedi yerinden.

"Amanın, eli bıçaklı biri var otobüste, şoförü kesecek!" diye bağırdı.

Sesi içerideki havayı yırtmıştı sanki. Ayaktakilerin bazıları döndüler, oturanlar yerlerinden doğruldular.

"Ne varmış, ne varmış?" diye sordu bir ses gerilerden.

Yaşlı kadının bu soruya yanıt vermesine vakit kalmadı; o adam bıçaklı elini Eminaga'nın boynu hizasından ayırmadan döndü.

"Otur oturduğun yere kadın," dedi. "Canına mı susadın yoksa?"

Kadıncağızın korkudan beti benzi kül olmuştu. Kekeleyerek:

"Şey... Şey..." dedi. "Ama... Sen... O... Elindeki..."

"Evet," dedi adam. "Dediğimi yapmazsan sürücünün boynunu ktır ktır keseceğim. Hele dilini tutup oturma yerinde, senin de hakkından gelirim. Anladın mı?"

"Anladım, evet" gibilerden başını salladı kadın, dizlerinin bağı çözük, yerine oturdu.

Öbür yolcular da çok şaşırmışlardı. Kimileri hâlâ neler olup bittiğini görüp anlamamışlardı. İçeride bir uğultudur gidiyordu. Öğrenci çocuklardan biri, kalabalık arasından kendisine bir yol açmış, öne doğru sokulmuştu. Arkaya döndü.

"Ahmet!" diye seslendi. "Otobüste deli var!"

Küçük öğrencinin hakkı olmalıydı. Eli bıçaklı adam deliydi mutlaka. Üstü başı da onu gösteriyordu. Ama tımarhaneden nasıl kaçmıştı, elindeki Eminaga'nın boynuna tuttuğu o kocaman sustalı bıçağı nereden bulmuştu, peki?

Eminaga gözünü yoldan ayırmadan ayağı gazda beni sürüyordu. İkinci durağa yaklaştık. Eminaga alışkanlıkla gaz kesip durmaya hazırlanınca adam anladı, bıçağı daha da yaklaştırmakla konuştu.

"Sana hiçbir durakta durmayacaksın dedim. Yola devam, yola devam!"

Arka arkaya zil sesi geldi.

"İnecekler varmış!" dedi Eminaga.

"Kimse bu otobüse ne binecek ne inecek. Sür sen!"

Adama yakın, ayakta birkaç delikanlı azmanı duruyordu. Biri öne doğru çıkacak oldu. Beriki, hemen Eminaga'yı kendine doğru çekti. Eminaga'nın omzu uzadı sanki, gövdesi sarktı.

"Bir yanlış hareket yaparsanız sürücünün canını alırım."

Delikanlılar gözle görülürcesine gerilediler. Gözlüklü olanı, kısık bakışlarla baktı.

"Ne istiyorsun bizden, bunca yolcudan ne alıp veremediğin var?"

"Orası beni ilgilendirir," dedi adam.

"Hepimiz iş güc sahibiyiz. Vaktinde yetişmek zorundayız."

"Her gün her gün gitmiyor musunuz? Bir gün de gitmeyiverin! Ölür müsünüz?"

Kimse karşılık vermedi.

Bu arada durakları birbiri ardına gerilerde bırakıyorduk.

Yağmur yoktu. Bir gün önce geceli gündüzlü yağmış, kenti tepeden tırnağa yıkamış, arındırmıştı. Bahar geliyordu yine. Hava bahar kokularıyla doluydu. Cemreler düşmüştü. Denizin eski hırçınlığı kalmamış, sabah durgunluğuna erişmişti. Körfez vapurlarından biri Kordon'daki eski iskeleye yanaşıyordu ağır ağır. Göçmen kuşlar çoktan gelmişlerdi. Sürülerle denizin üstünden Karşıyaka'ya doğru uçuyorlardı. Ilık, gevşek bir bahar egemendi ortalığa.

Son durağa yaklaşırken Eminaga başını çevirip adama baktı.

"Son durağa geliyoruz, n'olacak sonra?" dedi.

"Devam!" dedi adam. "Sen sürmene bak. Durma!"

Eminaga, dediğini yaptı onun. Son durakta da durmadık. Hareket memuru bu işe çok şaşıtı. Yaşamında hiç böylesi başına gelmemişti herhalde. Bir otobüs, içinde yolcularıyla birlikte son durağa gelecek ve durmayacak... Durmayıp başını alıp gidecek. Düşünde görse inanmazdı buna. (Nitekim,

ertesi günü olayı arkadaşlarına ballandıra ballandıra anlatırken de "Vallahi, ben bunca yıllık hareket memurluğumda böyle bir şeyi ne gördüm, ne duydum. Düşümde görsem inanmazdım vallahi," diyecekti.)

Yürüdük, geçtik. Son duraktan ötesi kent dışına uzanıyordu. Giderek evler seyreldi, tarlalar başladı. Ekinler boylanmıştı, aralarında sarı papatyalar göz alıyordu. Gökyüzünde iki parçalık bir bulutu yanına katan güneş tepeye doğru yönlenmişti. Ağaçlar çiçeğe durmuşlardı. En güzelleri erik ağaçlarıydı. Bembeyazdı hepsi de.

Tarlaların aralarından geçtik. Yolumuz üstünde kentler arası çalışan kamyonlara, otobüslere, köylülerin tek atlı arabalarına rastladık. Alışkın olmadığından köylü arabasının yanı sıra tin tin giden bir köpek, bizi görünce ürküp tekerleklerin altına girdi, büzülüp atın bacaklarına kadar sokuldu.

Pınarbaşı'na gelene dek içerdekilerin hiç sesi soluğu çıkmadı. Eh, korkmamışlardı diyemem. Biletçi Hasan en gerilerde kalakalmıştı, ne olacak diye bekliyordu. O deminki yaşlı kadın korka korka:

"Bağışla ama evladım," dedi. "Bizi böyle nereye götürüyorsun?"

Adam güldü. Dişleri bembeyazdı, çok düzgündü.

"Şimdi görürsünüz," dedi.

Pınarbaşı'nın hemen oradan göz çelen bir vadi başlıyordu. Her yer yemyeşildi. Kır çiçeklerinin hepsi

açmışlardı. Papatyalar, yabanmenekşeleri, katırtırnakları, koyungözleri, yerden bir karış büyümüşlerdi. Az ileride, köpürerek Bedirçayı akıyordu. Çevresi incecik, uzun kavaklarla doluydu. Ötelerde Bedirköyü solgun kiremitli damlarıyla, beyaz minareli camisiyle görünümü süslüyordu.

"Sap!" dedi adam, Eminaga'ya.

"Sapayım mı? Ne yana?"

"Sağa! Gir şurdan içeri..."

Eminaga denileni yerine getirdi, direksiyon kırdı. Sağa girdik, yoldan çıktık, Pınarbaşı'na saptık, ilerledik. Tarlaların kıyısına vardığımızda adam yine döndürdü, Bedirçayı'nın kıyısına geldik.

"Dur burda! Çek şimdi arabayı kavakların altına! Tamam, dur şimdi!"

Eminaga bir ayağını gazdan kaldırıp öbürüyle debriyajla frene basınca durdum.

"Aç ön kapıyı!"

Eminaga ön kapımı da açtı.

Adam, Eminaga'dan uzaklaştı biraz, kapının ağzında durdu. İçeri dolan bahar havasını ciğerlerine gürültüyle çekerek derin derin soludu.

"Oh!" dedi. "Oooooohhh!"

Herkes adama bakıyordu. Yüzünün rengi değişmişti. Kanlanmış, karanıklığı gitmişti. Akça pakça bir adamdı şimdi. Yolculara döndü.

"Bu kadar," dedi. "Evet, bu kadar! Şaşırdınız,

korktunuz da, değil mi? Deli dedi bir öğrenci çocuk benim için... Doğru! Deliyim ben. Tımarhaneden kaçtım. Gece kaçtım, doğru yürüye yürüye otobüs durağına geldim. Niye geldim? Kötü bir iş işlemek için mi? Hayır! Ben akıllıyla de kötü bir iş yapmaktan kaçınırdım. Peki, ya bu şimdi yaptığın diyeceksiniz. Akıllıyla, hep sizin yaptığınızı yapardım; sabah çıkardım evden, daireye koşardım. Daireden çıkardım, eve koşardım. Yazın da bunu yapardım, kışın da, baharda da, güzün de... Ama içimden hep 'ah', derdim! 'Ah, bir gün evden çıktığımda daireye değil de canımın çektiği bir yere, sözgeleş mevsim baharsa kırlara bayırlara atsam kendimi... Gökyüzünü seyretsem!.. Tertemiz havayı içime solusam...' Bir güncük, bir güncük yapabilsem bunu... Fazla değildi istediğim bir güncüktü, bir güncük!..

Yapamadım. Hep içimde kaldı. Her gün daireye, her gün daireden eve, her gün evden daireye gittim geldim, geldim gittim. Yıllarca, aylarca, haftalarca, günlerce... Çıldırmaktan, aklımı kaçırmaktan korkardım. Başıma geldi sonunda. Ama tımarhaneye girince de bu isteğimden geri durmadım. Bir gün diyordum, bir gün bunu gerçekleştireceğim. İşte o gün, bugün-müş!"

Döndü, açık ön kapıdan dışarıya çıktı. Ilgıt ılgıt esen rüzgâr eski paltosunun eteklerini havalandırdı. Gitti, gitti, derenin yakınında durdu. Eğilip yerden bir

tutam çiçek kopardı. İki kolunu havaya kaldırdı. Avazı çıktığı kadar bağırdı.

“Oh be, ohhhhhh!”

Yolcuların hepsi suskun, camlara üşüşmüş, ona bakıyorlardı.

Hasan'ın Gidişı

Komşum Leyland sesini alçaltarak:

"Hey, 919," diye seslendi. "Uyuyor musun?"

Kendimi topladım.

"Hayır, dalmışım. Kestiriyordum biraz."

Farlarını bana doğru döndürdü.

"İki gündür onarımdaydım. İşlikte konuşuyorlar-
ken duydum, galiba bundan sonra yalnız kalacağız.
Öyle dediler birbirlerine."

"Nasıl yalnız kalacaktınız?" diye sordum.

"Sen duymadın mı yoksa?"

"Neden söz ettiğini bilmiyorum ki!" dedim.

"Yaaa," diyerek hayıflandı. "Ben de seni kulağı
deliktir sanıyordum."

"Bugün öyle çok gidip geldim ki az kaldı amorti-
sörlerim dağılacaktı. Neymiş senin o duyduğun şey,
söyle de ben de öğreneyim."

Nazlanmayı bıraktı.

"Biletçiler kalkıyormuş da bundan böyle hepimiz biletçisiz çalışacakmışız."

Şaşırdım.

"Yani," dedim. "Yolcular biletsiz mi yolculuk edeceklermiş?"

"Yok canım, olur mu öyle şey? Yine bilet alacaklar, kuşkusuz."

"Ee, bilet alacaklar da..."

"Hareket dairesi dediğimiz kulübeler var ya önce oralardan topluca bilet alınacakmış."

"Sonra?"

"Sonra her yolcu o biletiyle binecek, sürücülerimizin yanına konulacak bilet kutusuna atacakmış biletini. Biletçi derdi de kalkacakmış ortadan."

İçini çekti.

"Yaa, işte öyle," dedi, sustu sonra.

Bütün gece biletçimiz Hasan'ı düşündüm, gözüme uyku girmedi. Acaba biliyor muydu, acaba işinden olmak ne tür bir etki yapacaktı onda? Eminaga'yı severdi, Eminaga da çok severdi onu. Şimdi ayrılacaklardı, ben de ayrılacaktım.

Motorumda bir yerde bir kızıışma duydum, bütün mafsallarıma vurdu SIZISI.

Sabah sürücülerle biletçileri toplayıp evlerinden garaja getiren White'ın gelişiyle hepimiz gözlerimizi açtık. Gürültüler bağırışmalar birbirini izliyordu. Garaj ansızın canlanmıştı.

"Çevik, sen Magirus'u al! Necati, sen de Çevik'le git, tamam mı?"

"Tamam, Necip Ağabey?"

"Bu arabanın bakım fişi nerede yahu, kim baktı bunun denetimine?"

"Hay Allah, lastikler inmiş, iyi mi?"

Eminaga'yla Hasan çıkageldiler. Direksiyon başına geçer geçmez Eminaga kontak açtı kapılarını kapattı. Hasan yanında yerini aldı. Ayakta durmuştu. Eminaga, "Bismillah, Tanrım, sen bize kazasız belasız bir gün nasip et!" diye dua etti. Yürüdüm.

Caddeye çıkıp Konak'a gelene dek hiç konuşmadılar diyebilirim. Sabah saatlerinin kalabalığı giderek azaldı, yerini duraklarda sıraya girip bekleme dönemi aldı. Alsancak'ta bir İkarus'la bir Man'ın ardına çekildik, sıramızı aldık. Hareket dairesinin yanında küçük bir çeşme şıp şıp akıyordu. Eminaga sokuldu, açtı, akan suyu avuçladı, elini yüzünü yıkadı. Doğruldu, yazma büyüklüğündeki mendiliyle kurulandı.

Parkın duvarına oturdu, Hasan'a bir cigara tuttu.

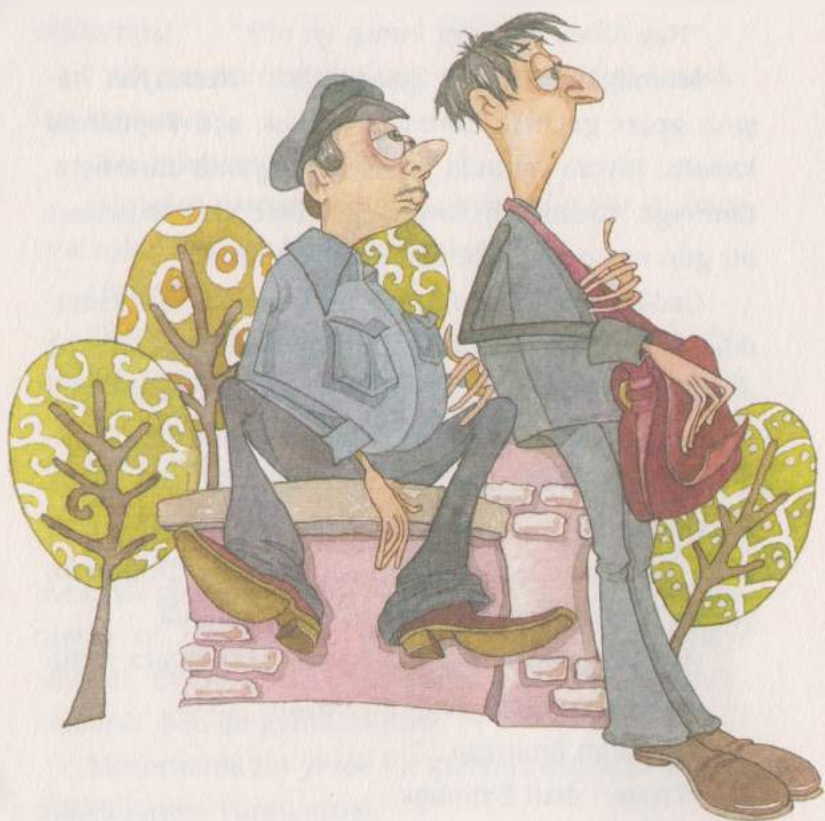
"Haberı duydun, değil mi Hasan?" dedi.

"Duydum Eminaga..."

"Tatsız," dedi Eminaga.

"Öyle," dedi Hasan, başını çevirdi, limandan yana baktı.

Kocaman bir Panama şilebi yanaşmış yeri göğü tutan bir gürültüde çalışan vinçleriyle durmadan yük

sarıyordu. Geminin çevresi martılarla doluydu. Gök-
yüzünde süzgül kanatlarla uçuyorlardı. Birkaçı ge-
minin orta direğine konmuş, meraklı bakışlarla vin-
cin sardığı yükün ambarlara inişini seyrediyorlardı.
Uzaktan gelen başka martıların çığlıklarıyla ilgilen-
miyorlardı bile. Olanca tembellikleri üzerlerindeydi.

"Şimdi n'olacaktı, bir bilen eden var mı?" dedi
Eminaga.

"Söylenti çok," dedi Hasan. "Her kafadan bir ses
çıkıyor. Kimi diyor biletçileri sıra görevlisi yapacak-
larmış, kimi diyor garajda çalıştıracaklarmış, kimi
de hayır diyor sizi sürücü kursuna gönderecekler,
hepinizi sürücü yapacaklar, bundan sonra sürücü
olacaksınız yani."

"Sen sürücü olmak ister miydin?"

"Ekmek kapısı olacaksa neden istemeyeyim?"

Sustular, karşılıklı cigaralarını içtiler.

"İyi alışmıştık," dedi Eminaga. "Seni bilmem
ama... Ben..."

"Bir gün olacaktı bu Eminaga," dedi Hasan. "Se-
nin emekliliğine şunun şurasında ne kalmıştı? Eli ku-
lağında deyip duruyordun. O zaman da ayrılmayacak
mıydık? Bu dünya böyle... İnsanlar bir araya geliyor-
lar, bir de bakıyorsun ayrılıyorlar sonra..."

"Alışmıştık," dedi Eminaga. "Oğlumun yerine
koymuştum seni, oğlum bellemiştim."

Parkta çocuklar top oynuyorlardı. Biri olanca gü-

cüyle topa vurunca top havalarda uçup Eminaga'nın ayakları dibine düştü.

"Hey otobüsçü amca!" diye bağırdı kalede duranı. "Patlat bir şut şuna!"

Hasan topu aldı eliyle, havaya kaldırdı, bıraktı ve düşerken ustaca ayakkabısının tam burnuyla şutunu patlattı. Top havaya yükseldi, gitti gitti, kalede duran çocuğun sıçramasıyla birlikte küçücük ellerine teslim oldu.

Eminaga burnundan soluyordu.

"Ya bu dedikleri olmazsa?" dedi. "O zaman n'olacaksın, hiç düşündün mü?"

"Şimdi yaz, Eminaga... Önümüzdeki kış, askere gitmek gerek. Ağabeyim, Ankara'dan mektup yazmış. 'Dışarıdan ortaokul sınavlarına hazırlanıp gir, elinde bir diploman olsun. Askerden dönüşte, bir iş bulmana yardımcı olur?' diyor. Belki onun dediğini yaparım. Öylesi daha iyi olur belki... İnsan, ömrünün sonuna kadar biletçi kalmaz."

"Ben sürücü kaldım ya," dedi Eminaga, kaşlarını çatıp baktı.

Hasan güldü. Gözlerinin içi ışıldadı. Eminaga'nın çatık kaşları indiler.

"Seninkisi meslek... Biletçilik meslek değil, görüyorsun işte."

Hareket görevlisi Hikmet Kaynak kulübesinin kapısında göründü, bağırdı:

"Eminaga, 919'u çek, sıra sizin!"

Eminaga doğruldu, sigarasını atıp üstüne bastı kızgınlıkla:

"Tamam!" dedi. "Tamam, geliyoruz!"

Sonra her şey bizim Leyland'ın dediği gibi gelişip gerçekleşti. Gazeteler yazdılar, duyurdular herkese biletçisiz çalışılacağını. Topluca bilet alınacak, koparıp koparıp sürücünün yamacındaki bilet kutusuna atılacak, bundan böyle biletçisiz yolculuk edilecekti.

Bir hafta çeşitli hatlarda denemeler yapıldı. Sonuç olumlu olunca da...

O sabah yine White homurdanarak ve yorgunluktan yakınarak garaja geldi. İçi sürücülerle, biletçilerle doluydu. Evet, biletçilerle doluydu yine. Hareket şefinin odasına doluştular. Biletçilere verilen yol karpinleri bu kez sürücülere dağıtıldı. Sessizce dışarı çıktılar, yavaş adımlarla yürüyüp bizlerin yanına geldiler. Kimse, "Sen Leyland'ı al, sen Skoda'dasın bugün! İkarus, doğru Eşrefpaşa çabuk! Hey, nerede bunun denetim kartı yahu?" diye bağırıp çağırmadı. Sürücülerden biri olsun eskisi gibi biletçilerine, "Ah, yine sallanmaya başladın Ahmet! Hadi oğlum, hadi yürü! Geç kalıyoruz ha!" diye çıkışmadı.

Sürücüler, otobüslerin kapıları önünde durdular. Bir türlü içeri girip direksiyon başına geçemiyorlardı. Hepsi de durgundu, ağızlarını bıçak açmıyordu.

Eminaga'nın bakışları yerdeydi. Hasan, öbür bi-
letçi arkadaşlarıyla gelmiş, sürücülerıyla otobüslerini
ilk kez içlerinde kendileri olmaksızın yolcu ediyor-
lardı.

"919'u arayacağım," dedi Hasan. "Çok güzel gün-
lerimiz oldu onunla, değil mi?"

"Oldu, evet!" dedi Eminaga.

"Öyle!" dedi Eminaga, gözlerini yerden almamış-
tı.

Hasan elini yan tarafındaki pencere altına koydu,
hiç kaldırmadan okşaya okşaya yürüdü. Motoruma
kadar geldi.

"Ee, 919," dedi. "Ayrılık saati geldi, arkadaş!
Buraya kadarmış. Bundan sonrasında artık beraber
değiliz. Yalnız Eminaga'yılasın ona göre. Sana şimdiye
kadar iyi baktı, bundan sonrasında da iyi bakacaktır
herhalde. Sen de ona hırçınlık etme. Çünkü yalnız
kalacak. Tek başına!.. Yollarda bırakma onu. Artık
biliyorsun, genç de değil. Yaşlanıyor. Emekliliği de
gelecek yakında. Seni sever. Sanırım, sen de seversin
onu. Ben de severim. Seni de sevdim. Bir şey diyeyim
mi, ikinizi de çok arayacağım. Başka bir görevde de
olsam, askere gidip döndüğümde başka bir kente de
yerleşsem, hiç unutmayacağım sizi. Hep aklımda,
şuramda (Yüreğinin üstüne elini koydu, bastırdı)
olacaksınız. Bir gün... (Durdu, için için güldü.) Bir
gün, çok çalışıp bir yazar olabilirsem hem senin hem

Eminaga'nın hikâyesini yazacağım. Okuyanlar, dile-
rim beğenirler; en az benim sevdiğim kadar severler
ikinizi de..."

Yeniden pat pat eliyle vurarak okşadı beni. Dön-
dü, Eminaga'nın yanına geldi. Eminaga rahatsız atlar
gibi yerinde tedirginlikle kıpırdandı, ağırlığını bir
ayağından öbürüne geçirdi. Hasan:

"İkinize de iyilikler Eminaga" dedi. "919'la veda-
laştık, sıra sende şimdi."

Elini uzattı. Sıkıntılıydı. Eminaga yaklaştı, seve-
cenlikle kollarını açıp genç irisi Hasan'ı sardı, kendi-
ne çekti, yanaklarından öptü. Ayrılırlarken:

"Bizi unutma e mi evlat!" dedi.

Hasan konuşmadan hızla döndü. Çabuk çabuk
ilerleyip garajın çıkışında uslu uslu bekleyen Fi-
ço'nun başını okşadı, sevdi. Köşeyi dönünce gözden
yitirdik.

Eminaga ıslak bakışlarını bana çevirdi.

"Gidelim mi 919?" dedi. "Ne dersin evlat?"

Tarık Dursun K. KIRMIZI OTOBÜS

Otobüse binmeyen kalmasın!

Her otobüsün anıldığı bir markası var ama ben onlardan biraz farklıyım. Aslında biraz onlar gibiyim ama benim markam değil, numaram var. O kadar yolcu taşıyınca anlatacak da çok şeyi oluyor insanın.

Yolcuları bir de benim gözümden izlemeye ne dersiniz?

